

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

Πτυχιακή εργασία με θέμα:

Εμπορική Ιδιότητα

Επίβλεψη

Δομνίκη Τσάμη

Σπουδάστριες

Ντζάνη Μαρία Αναστασά Τσαμπίκα

Πάτρα 1998

ΑΡΙΘΜΟΣ
ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

2795

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ	5
Έννοια της εμπορικής ιδιότητας - Στοιχεία χαρακτηρισμού ενός προσώπου ως εμπόρου.	5
I. Άσκηση αντικειμενικά εμπορικών πράξεων	5
A. Εμπορικές πράξεις του χερσαίου εμπορίου.	8
B. Εμπορικές πράξεις του θαλασσιού εμπορίου	18
Γ. Αντικειμενικά εμπορικές πράξεις που καθορίζονται από νεότερους νόμους.	22
II. Άσκηση των αντικειμενικά εμπορικών πράξεων κατά σύνηθες επάγγελμα.	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ	27
Απόκτηση της εμπορικής ιδιότητας	27
I. Σύμφωνα με το ουσιαστικό σύστημα	27
α. Φυσικά πρόσωπα	27
β. Νομικά Πρόσωπα	30
II. Σύμφωνα με το τυπικό σύστημα	31
α. Φυσικά πρόσωπα	31
β. Νομικά πρόσωπα	32
III. Εμπορικότητα του Δημοσίου των Ν.Π.Δ.Δ. και των Δημοσίων Επιχειρήσεων	32
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ	34
Εμπορική Ικανότητα	34
I. Ικανότητα για διενέργεια εμπορικών πράξεων	35
II. Ικανότητα για απόκτηση της εμπορικής ιδιότητας	36
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ	38
Περιορισμοί της ελεύθερης άσκησης του εμπορικού επαγγέλματος σύμφωνα με ειδικούς νόμους	38
I. Περιορισμοί	40
II. Απαγορεύσεις	42
III. Ασυμβίβαστα	43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ	45
Συνέπειες της εμπορικής ιδιότητας	45
I. Ουσιαστικές συνέπειες	45
II. Δικονομικές συνέπειες	47

III. Επαγγελματικές συνέπειες _____	48
IV. Φορολογικές συνέπειες _____	49
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ _____	50
Απώλεια της εμπορικής ιδιότητας _____	50
I. Απώλεια κατά το ουσιαστικό σύστημα _____	50
II. Απώλεια κατά το τυπικό σύστημα _____	51
III. Απώλεια οφειλόμενη σε λόγους γενικούς _____	52
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ _____	53
I. Επιχειρήσεις χερσαίου εμπορίου _____	53
Η επιχείρηση χειροτεχνίας _____	53
Μικρέμποροι _____	62
Η εκδοτική δραστηριότητα _____	64
Χερσαία Ασφάλιση _____	65
Επιχείρηση Δημοσίων Θεαμάτων _____	66
Τραπεζικές Εργασίες _____	66
Τα αξιόγραφα _____	67
Ο κατ' επιχείρηση πράκτορας _____	67
Επιχείρηση προμήθειας _____	70
Εμπορική αντιπροσωπεία _____	70
Παραγγελία - Μεσιτεία _____	71
Διαφορές μεταξύ εμπορικού αντιπροσώπου παραγγελιοδόχου και μεσίτη _____	72
Ο έμπορος ενεργεί δι' εαυτόν _____	73
Νομικά πρόσωπα επιχειρηματικής φύσης (Δημόσιες επιχειρήσεις) _____	74
II. Οι εμπορικές πράξεις του θαλασσιού (ναυτικού) εμπορίου _____	76
III. Μικτές Εμπορικές πράξεις _____	76
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ _____	78

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στα πλαίσια της εκπόνησης της πτυχιακής μας εργασίας με θέμα την εμπορική ιδιότητα ασχοληθήκαμε με την ευρεία έννοια του παραπάνω αντικειμένου, αρχίζοντας με την ανάλυση της έννοιας του «εμπόρου» σύμφωνα με τον εμπορικό νόμο και τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για να αποκτήσει κάποιος την εμπορική ιδιότητα.

Στην προσπάθειά μας αυτή έγινε μια εκτενής αναφορά στις πράξεις τις οποίες ο νόμος ορίζει ως εμπορικές, σημείο που θεωρήσαμε ουσιώδες για την καλύτερη κατανόηση του αντικειμένου.

Στην συνέχεια προσπαθήσαμε να καλύψουμε οτιδήποτε αφορά την εμπορική ιδιότητα με την βοήθεια των απόψεων των συγγραφέων τους οποίους αναφέραμε στη βιβλιογραφία μας.

Τέλος, θεωρήσαμε σκόπιμο να παραθέσουμε ορισμένες δραστηριότητες τις οποίες ο εμπορικός νόμος δεν χαρακτηρίζει ρητά ως εμπορικές, όμως η θεωρία και η νομολογία δέχεται πλέον αυτές ως εμπορικές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Έννοια της εμπορικής ιδιότητας - Στοιχεία χαρακτηρισμού ενός προσώπου ως εμπόρου.

Σύμφωνα με τον εμπορικό νόμο (άρθρο 1) έμπορος είναι εκείνος που διενεργεί εμπορικές πράξεις και έχει ως συννηδισμένο επάγγελμα την εμπορία. Με το άρθρο αυτό καθιερώνεται καταρχήν το ουσιαστικό σύστημα απόκτησης της εμπορικής ιδιότητας. Έτσι οι ουσιαστικές προϋποθέσεις για το χαρακτηρισμό ενός προσώπου ως εμπόρου είναι δύο.

α. Ενέργεια εμπορικών πράξεων

β. Η ενέργεια των εμπορικών πράξεων να αποτελεί σύννηδες επάγγελμα

1. Άσκηση αντικειμενικά εμπορικών πράξεων

Αντικειμενικά εμπορικές πράξεις είναι εκείνες που ορίζονται ως εμπορικές απευθείας από το νόμο. Η εμπορικότητά τους δεν εξαρτάται ούτε από την εμπορική ιδιότητα του προσώπου που τις ενεργεί ούτε από τον εμπορικό χαρακτήρα άλλης πράξης. Η εμπορικότητά τους είναι πρωτότυπη. Ο χαρακτηρισμός της δε ως εμπορικών από τον ίδιο το νόμο δημιουργεί αμάχητο τεκμήριο περί της εμπορικότητάς τους (δεν επιτρέπεται ανταπόδειξη).

Σύμφωνα με την αρχή του παρεπομένου «μια αστική πράξη γίνεται εμπορική όταν τη διενεργεί έμπορος για να εξυπηρετήσει την όλη του εμπορική δραστηριότητα. Το ζήτημα αν μια ορισμένη πράξη ενεργήθηκε ή όχι για την εξυπηρέτηση της εμπορικής δραστηριότητας του εμπόρου είναι πραγματικό γεγονός και ερευνάται σε κάθε περίπτωση. Γεννιέται όμως το ερώτημα. Πως θα γνωρίζουμε ότι μια πράξη δεν είναι αντικειμενικά εμπορική αλλά αστική και τη διενεργεί έμπορος έχει σχέση με την εμπορική του δραστηριότητα και κατά συνέπεια αποκτά κατά τρόπο παράγωγο την εμπορική ιδιότητα.

Ο νομοθέτης για να διευκολύνει την απόδειξη της εξάρτησης της πράξης καδιέρωσε στην παράγραφο 2 του άρθρου 8 του διατάγματος τεκμήριο εμπορικότητας. Το άρθρο αυτό ορίζει ότι κάθε πράξη που διενεργείται από έμπορο και εφ' όσον δεν φέρει κατά τρόπο εμφανή αστικό χαρακτήρα (π.χ. οικιακές προμήθειες, δωρεά προς συγγενικά πρόσωπα) θεωρείται ότι έγινε για την εξυπηρέτηση της εμπορικής του δραστηριότητας. Το γεγονός ότι μια πράξη του εμπόρου έχει σχέση με την εμπορική του δραστηριότητα δεν είναι βέβαιο, απλώς τεκμαίρεται. Μπορεί κατά συνέπεια ο έμπορος να καταρρίψει το τεκμήριο της εμπορικότητάς της πράξης αν αποδείξει ότι η συγκεκριμένη πράξη του δεν έχει σχέση με την εμπορική του δραστηριότητα όπως π.χ. όταν ο έμπορος συνάπτει σύμβαση μισθώσεως εξοχικής κατοικίας για την

οικογένειά του. Όταν όμως ο έμπορος αγοράζει καύσιμα τεκμαίρεται ότι θα τα χρησιμοποιήσει για να θερμάνει το κατάστημά του ή όταν συνάπτει δάνειο, ότι δανείστηκε για να εξυπηρετήσει την εμπορική του δραστηριότητα εκτός αν αποδείξει ότι χρησιμοποίησε τα καύσιμα για την θέρμανση της κατοικίας του και το δάνειο για να πάει ταξίδι αναγκής.

Το τεκμήριο της εμπορικότητας είναι νόμιμο και μαχητό. Σύμφωνα με αυτό κάθε πράξη του εμπόρου θεωρείται ότι έγινε για την εξυπηρέτηση της εμπορίας του. Είναι νόμιμο γιατί το καθιερώνει ο νόμος και μαχητό γιατί επιτρέπει ανταπόδειξη. Η έκταση του τεκμηρίου είναι ευρύτατη. Καλύπτει όλες τις δικαιοπραξίες του εμπόρου που είχαν σχέση με την άσκηση της εμπορίας του.

Οι περιπτώσεις των αντικειμενικά εμπορικών πράξεων καθορίζονται από το νομοδότη στα άρθρα 2 και 3 του διατάγματος περί αρμοδιότητας των εμποροδικείων και σε διατάξεις νεωτέρων νόμων. Αντικειμενικά εμπορικές πράξεις είναι και οι αστικές πράξεις που καθορίζονται ως εμπορικές κατ' αναλογία ή εδιμικά. Οι αντικειμενικά εμπορικές πράξεις διακρίνονται σε πράξεις του χερσαίου εμπορίου και σε πράξεις του θαλασσίου εμπορίου.

A. Εμπορικές πράξεις του χερσαίου εμπορίου.

1. Η αγορά προς μεταπώληση.

Ο νόμος θεωρεί πράξη εμπορική την αγορά προϊόντων γης ή τέχνης την οποία κάνει κάποιος είτε για να τα μεταπωλήσει ακατέργαστα όπως τα αγόρασε ή κατεργασμένα και μεταποιημένα, είτε με σκοπό να μισθώσει απλώς την χρήση τους. Από την διατύπωση της διάταξης του νόμου παρατηρούμε ότι η αγορά είναι πράξη εμπορική αν έχει ως αντικείμενο προϊόντα γης ή τέχνης. Όταν λέμε προϊόντα γης ή τέχνης εννοούμε κάθε κινητό πράγμα, εφόσον με ειδική διάταξη του νόμου δεν έχει τεθεί εκτός εμπορικής συναλλαγής, όπως είναι τα είδη του κρατικού μονοπωλίου. Μεταξύ των κινητών πραγμάτων περιλαμβάνονται διάφοροι τίτλοι (μετοχές, ομολογίες κτλ) τα ασώματα αγαθά όπως είναι τα σήματα, η ευρεσιτεχνεία, η επωνυμία, ακόμα και οι φυσικές δυνάμεις όπως το ηλεκτρικό ρεύμα και η θερμότητα εφόσον μπορούν να περιοριστούν σε ορισμένο χώρο, ώστε να εξουσιάζονται. Η αγορά ακινήτου δεν είναι πράξη εμπορική και αν ακόμη γίνεται σε μεγάλη κλίμακα γιατί το ακίνητο δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως προϊόν γης ή τέχνης.

Για να είναι εμπορική η αγορά κινητών πραγμάτων απαιτείται η κτήση τους να έγινε με δικαιοπραξία από επαχθή αιτία (με αντάλλαγμα) και όχι χαριστική. Δικαιοπραξία χαριστική έχουμε

όταν αποκτά κάποιος κινητά πράγματα από δωρεά, κληρονομιά ή γονική παροχή.

Επίσης για να είναι εμπορική η αγορά κινητού πράγματος θα πρέπει να γίνει με σκοπό τη μεταπώληση ή έστω την εκμίσθωση της χρήσης του. Ο σκοπός αυτός πρέπει να υπάρχει κατά το χρόνο απόκτησης του πράγματος, άσχετα αν τελικά πραγματοποιηθεί ή όχι.

Αντίθετα δεν είναι εμπορική η αγορά πράγματος το οποίο τελικά μεταπωλήθηκε, όμως η πρόθεση για μεταπώληση δεν υπήρχε εξ αρχής κατά το χρόνο της αγοράς, αλλά προέκυψε αργότερα, δηλαδή μετά την αγορά του πράγματος.

Παράδειγμα: έμπορος αυτοκινήτων αγοράζει ένα αυτοκίνητο για τον εαυτό του. Στην συνέχεια διαπιστώνει ότι δεν είναι της αρεσκείας του και αποφασίζει να το πουλήσει. Η αγορά αυτή του αυτοκινήτου σύμφωνα με τα παραπάνω, δεν είναι εμπορική πράξη.

Αντιθέτως ο ίδιος έμπορος αγοράζει ένα αυτοκίνητο για να το μεταπωλήσει. Διαπιστώνει όμως ότι του αρέσει και το κρατά για τον εαυτό του. Η αγορά του αυτοκινήτου σε αυτή την περίπτωση είναι εμπορική πράξη.

2. Προμήθεια

Προμήθεια λέγεται η πράξη εκείνη στην οποία κάποιο πρόσωπο που λέγεται προμηθευτής, αναλαμβάνει την πώληση ή εκμίσθωση

αγαθών τα οποία δεν έχει κατά το χρόνο της σύμβασης και τα οποία ελπίζει ότι θα αποκτήσει μεταγενέστερα. Ο προμηθευτής πρώτα πουλάει ή ενοικιάζει και ύστερα αγοράζει. Επομένως αυτή είναι πράξη αντίθετη από την αγορά προς μεταπώληση, γιατί στην μια περίπτωση προηγείται η αγορά και ακολουθεί η πώληση ή η ενοικίαση, ενώ στην προμήθεια προηγείται η πώληση και ακολουθεί η αγορά. Έτσι ενώ στην αγορά αγοράζουμε χωρίς να γνωρίζουμε αν θα μπορέσουμε να πουλήσουμε ή ενοικιάσουμε και σε ποια τιμή, στην προμήθεια πουλάμε χωρίς να γνωρίζουμε αν θα μπορέσουμε να αγοράσουμε ή ενοικιάσουμε και σε ποια τιμή.

Η σύμβαση προμήθειας μπορεί να εμφανίζεται με τρεις μορφές:

α. Προμήθεια διάρκειάς π.χ. προμηθευτής εστιατορίου, πλοίου ή νοσοκομείου αναλαμβάνει την υποχρέωση να εφοδιάζει το εστιατόριο, το πλοίο, το νοσοκομείο με τα αναγκαία τρόφιμα, καύσιμα κτλ.

β. Προμήθεια εφάπαξ. Προμηθευτής του δημοσίου πωλεί πράγμα το οποίο θα αποκτήσει εκ των υστέρων π.χ. ιματισμός στρατού.

γ. Προμήθεια χρήσεως: η προμήθεια δύναται να αφορά τη χρήση του πράγματος (συνήθως για σύντομο χρονικό διάστημα) π.χ. επί οργανώσεως εκθέσεων, εορτών, δεαμάτων, δερινών κατασκηνώσεων κτλ.

Πρέπει να σημειωθεί ότι από την έννοια της προμήθειας αποκλείονται οι πράξεις πωλήσεως από τον ίδιο τον παραγωγό των προϊόντων του που πρόκειται να παραχθούν στο μέλλον, γιατί με ρητή διάταξη του νόμου οι πράξεις των γεωργών για πώληση των δικών τους προϊόντων δεν είναι εμπορικές.

Εξαίρεση από τον κανόνα ότι η γεωργική παραγωγή δεν είναι εμπορική αποτελεί η περίπτωση που αυτή γίνεται συστηματικά και σε μεγάλη έκταση χρήση μηχανημάτων και εργατικών χεριών. Επίσης και όταν ασκείται με τη μορφή ανώνυμης εταιρείας και εταιρείας περιορισμένης ευθύνης και συνεταιρισμού γιατί αυτές είναι έμποροι από το νόμο.

Ο γεωργός ο οποίος στα πλαίσια ίδιας οργανωμένης επιχείρησης μετατρέπει τα προϊόντα του σε άλλο είδος π.χ. το γάλα σε τυρί, ή βούτυρο, τα τεύτλα σε ζάχαρη, τα σταφύλια σε κρασί ή οινόπνευμα, τις ελιές σε λάδι ή σαπούνι, ενεργεί πράξεις χειροτεχνίας πρόκειται περί επιχειρήσεων χειροτεχνίας οι οποίες επεξεργάζονται ή μεταποιούν αντικείμενα τα οποία παράγουν οι ίδιες. Εάν ο γεωργός πουλήσει τα προϊόντα του άνευ επεξεργασίας ή μεταποίησης δεν ενεργεί εμπορική πράξη.

3. Η χειροτεχνία

Η πράξη της χειροτεχνίας υπάρχει όταν η πρώτη ύλη παρέχεται από τον πελάτη, ο δε χειροτέχνης απλώς την επεξεργάζεται με

αμοιβή. Επομένως η χειροτεχνία αποτελεί επεξεργασία ξένης πρώτης ύλης.

Δεν αποτελεί χειροτεχνία:

- Η επεξεργασία της πρώτης ύλης, που απόκτησε κάποιος με αγορά για μεταπώληση. Μια τέτοια πράξη υπάγεται στην αγορά για μεταπώληση.

- Η επεξεργασία την οποία κάποιος κτηματίας επιχειρεί στο προϊόν του κτήματός του πριν το πουλήσει.

- Η επεξεργασία την οποία κάνει κάποιος κατά την παροχή υπηρεσιών σε άλλον και μάλιστα ως μισθωτός του. Ο εργάτης, ο οποίος στο κατάστημά του εργοδότη του κατασκευάζει παπούτσια, δεν ενεργεί επιχείρηση χειροτεχνίας τη χειροτεχνία ενεργεί μέσω αυτού ο εργοδότης.

Πρέπει να σημειωθεί ότι ως επεξεργασία νοείται και η βελτίωση ή η διόρθωση γενικά διαφόρων αντικειμένων. Έτσι π.χ. χειροτεχνία αποτελεί ο καθαρισμός, η πλύση ενδυμάτων, η επιδιόρθωση ποδηλάτων κτλ.

4. Η παραγγελία

Παραγγελία ονομάζεται η πράξη εκείνη στην οποία ένα πρόσωπο φυσικό ή νομικό που λέγεται παραγγελιοδόχος αναλαμβάνει με αμοιβή την ενέργεια εμπορικών πράξεων με δικό

του όνομα, αλλά για λογαριασμό άλλου προσώπου που λέγεται παραγγελέας. Μεταξύ του παραγγελιοδόχου και του παραγγελέα καταρτίζεται συμφωνία με βάση την οποία ενεργεί ο παραγγελιοδόχος. Ο παραγγελιοδόχος παίρνει αμοιβή, που λέγεται προμήθεια και η οποία ορίζεται σε ποσοστό επί τοις εκατό πάνω στην αξία των πραγμάτων που αγοράζονται ή πωλούνται με την παρεμβολή του.

5. Η μεσιτεία

Μεσιτεία είναι η πράξη εκείνη στην οποία ένα πρόσωπο που λέγεται μεσίτης φέρει σ' επαφή δύο άλλα πρόσωπα για τη σύναψη από αυτά κάποιας συμφωνίας, με αμοιβή η οποία, φέρνει σ' επαφή τα δύο συμβαλλόμενα μέρη χωρίς ο ίδιος να παίρνει μέρος στην κατάρτιση της συμφωνίας.

Ο μεσίτης ενεργεί, ύστερα από εντολή του ενός ή και των δύο μερών, αλλά μπορεί να ενεργήσει και από δική του πρωτοβουλία. Η εντολή δηλαδή είναι συνηθισμένο αλλά όχι ουσιώδες στοιχείο της μεσιτείας.

6. Η μεταφορά διαμέσου της γης ή του νερού

Πρόκειται για τη χερσαία μεταφορά και τη μεταφορά μέσω εσωτερικών υδάτων, δηλαδή λιμνών, πλωτών ποταμών και διωρύγων. Αφορά τη μεταφορά οικονομικών αγαθών από τόπο σε τόπο, αλλά και τη μεταφορά προσώπων. Αυτή η μεταφορά είναι

εμπορική για το μεταφορέα, όταν αυτός έχει επιχείρηση, δηλαδή οργανωμένη δράση. Συνεπώς οι μεταφορές που γίνονται από τον αχθοφόρο, λεμβούχο, ιδιοκτήτη ταξί, δεν είναι γι' αυτούς εμπορικές γιατί η αμοιβή που αποκομίζουν από την μεταφορά δεν αποτελεί εμπορικό κέρδος αλλά ανταμοιβή της σωματικής τους καταπόνησης.

7. Η πρακτορία

Πρακτορία υπάρχει όταν κάποιο πρόσωπο που λέγεται πράκτορας, αναλαμβάνει με αμοιβή τη φροντίδα να διεκπεραιώσει υποθέσεις τρίτων προσώπων. Έτσι στην πρακτορία υπάγονται η παροχή πληροφοριών πάσης φύσεως, τα γραφεία διαφημίσεων, τα πρακτορεία ειδήσεων, η φροντίδα για την εγγραφή μελών σε εφημερίδες και περιοδικά κτλ.

Ο πράκτορας πρέπει να παρέχει ανεξάρτητες υπηρεσίες, δηλαδή να μην είναι υπάλληλος αυτού που του αναθέτει την επιμέλεια των υποθέσεων του. Την εμπορική αντιπροσωπεία γενικά δεν την καταλέγει ο νόμος ανάμεσα στις εμπορικές δραστηριότητες. Όμως είναι και αυτή εμπορική με αναλογική εφαρμογή ορισμένων διατάξεων. Ακόμη η εμπορική αντιπροσωπεία είναι πράξη εμπορική με εκγενίκευση της ειδικής διάταξης του άρθρου 4 του νόμου 307/1976, διάταξης που θεωρεί έμμεσα έμπορο αυτόν που πήρε άδεια για να ασκήσει το επάγγελμα του εμπορικού αντιπροσώπου εισαγωγής και εξαγωγής. Πιο αναλυτικά εμπορική αντιπροσωπεία

είναι η δραστηριότητα εκείνου (εμπορικού αντιπροσώπου) που με αμοιβή (προμήθεια) αναλαμβάνει με δική του επιχείρηση, να επιμελείται τις συναλλαγές ενός εμπόρου (αντιπροσωπευομένου) σε μια ή σε περισσότερες περιοχές για ορισμένο ή αόριστο χρόνο.

8. Η πλειστηρίαση

Η επιχείρηση πλειστηρίασης έχει ως αντικείμενο την πώληση από κάποιο πρόσωπο που λέγεται πλειστηριαστής με πλειοδοτικό διαγωνισμό (δημοπρασία) κινητών πραγμάτων που ανήκουν σε τρίτους.

Η πώληση γίνεται με ιδιωτικό πλειστηριασμό, τα δε αντικείμενα που πρόκειται να πωληθούν παραδίνονται στους πλειστηριαστές και εκτίθενται στον τόπο που γίνεται ο πλειστηριασμός ή σε ειδική έκθεση. Αγοραστής είναι αυτός που θα δώσει ευνοϊκότερη τιμή και λέγεται τελευταίος πλειοδότης ή υπερθερματιστής. Η αμοιβή του πλειστηριαστή συνίσταται συνήθως σε ποσοστό επί της αξίας των πωλήσεων και πραγματοποιούνται. Εννοείται ότι ο νόμος αναφέρεται στον ιδιωτικό πλειστηριασμό και όχι στο δημόσιο όπως είναι ο αναγκαστικός που γίνεται από δημόσιο λειτουργό (συμβολαιογράφο) για την ικανοποίηση χρηματικών απαιτήσεων και ο οποίος διέπεται από κανόνες δημοσίου δικαίου.

9. Τα δημόσια θεάματα και ακροάματα

Εδώ περιλαμβάνεται κάθε επιχείρηση δημοσίου θεάματος για την γυχαγωγία ή την μόρφωση του κοινού. Έτσι επιχείρηση δημοσίων θεαμάτων είναι το θέατρο, ο κινηματογράφος, το ραδιόφωνο, η τηλεόραση, οι ιπποδρομίες, το τσίρκο, οι μουσικές συναυλίες, οι χοροί και άλλες γυχαγωγίες που γίνονται σε κλειστούς ή ανοικτούς χώρους. Όταν το θέαμα παρέχεται δωρεάν ή για φιλανθρωπικό σκοπό τότε αυτό δεν αποτελεί πράξη εμπορική. Δηλαδή αντικείμενο της επιχείρησης δημοσίων θεαμάτων αποτελεί ή με αντάλλαγμα ανάλωση υποχρέωσης παροχής στο κοινό οποιασδήποτε δημόσιας γυχαγωγίας.

Πρέπει να σημειωθεί ότι για την εμπορικότητα της πράξης απαιτείται μεσολάβηση μεταξύ του δημιουργού του θεάματος και των θεατών. Έτσι όταν ένας θεατρικός συγγραφέας αναλάβει τη διεύθυνση του διάσου και κάνει παραστάσεις των έργων του ή ένας συνθέτης μουσικής ή μουσικοδιδάσκαλος δίνει συναυλία με τους μαθητές του δεν ενεργεί εμπορική πράξη.

10. Οι κολλυβιστικές εργασίες

Οι εργασίες αυτές έχουν ως αντικείμενο την ανταλλαγή πολύτιμων μετάλλων, τιμαλφών αντικειμένων και νομισμάτων έναντι αμοιβής. Κολλυβιστές είναι οι αργυρομοιβοί ή σαράφηδες σύμφωνα με την σύγχρονη έκφραση. Στην αρχαία Ελλάδα το κέρμα

και μάλιστα το μικρής αξίας ονομαζόταν «κόλλυβος» το δε κέρδος από την ανταλλαγή των νομισμάτων «κόλλυβο». Το επάγγελμα των αργυραμοιβών τείνει να εκλείψει σήμερα υπό το κράτος των διατάξεων των σχετικών με την προστασία του εθνικού νομίσματος.

11. Τραπεζικές εργασίες

Τραπεζικές εργασίες μπορεί να είναι το αποτέλεσμα παροχή πίστεως προς τις τράπεζες εκ μέρους του κοινού π.χ. καταθέσεις χρημάτων, φύλαξη τιμαλφών, έκδοση ομολογιακών δανείων. Επίσης μπορεί να είναι το αντίθετο, δηλαδή παροχή πίστεως των τραπεζών προς το κοινό π.χ. παροχή δανείων, προεξόφληση συναλλαγματικών, έκδοση εγγυητικής επιστολής κτλ. Μπορεί τέλος να συνίσταται στην παροχή διαφόρων υπηρεσιών που διευκολύνουν γενικά την πελατεία τους. Οι εργασίες αυτές έχουν οπωσδήποτε εμπορικό χαρακτήρα αδιάφορο αν ασκούνται από ιδιωτική ή δημόσια τράπεζα.

12. Οι συναλλαγματικές

Η συναλλαγματική είναι ένα αξιόγραφο το οποίο ταυτίζεται με το χρηματικό ποσό που είναι γραμμένο σε αυτό με την προϋπόθεση ότι θα τηρηθούν οι αυστηρά τυπικές προϋποθέσεις που καθορίζει ο νόμος. Αποτελεί ένα αξιόγραφο και μάλιστα ένα χρηματούγραφο.

Ειδικότερα πρόκειται για μια εντολή κάποιου (εκδότης) προς κάποιον άλλο (πληρωτή ή αποδέκτη) να πληρώσει ένα ορισμένο ποσό σε κάποιον τρίτο (λήπτη ή κομιστή).

13. Οι αποστολές χρημάτων από τόπο σε τόπο.

Παρόλο ότι η εν λόγω δραστηριότητα αναφέρεται χωριστά από τον εμπορικό νόμο, αυτή ανήκει στις τραπεζικές και κολλυβιστικές εργασίες, και συνεπώς δεν μπορεί να ασκηθεί από ιδιώτη.

B. Εμπορικές πράξεις του θαλασσίου εμπορίου

Στο άρθρο 3 του βουλευτικού διατάγματος «περί αρμοδιότητας των εμποροδικείων» απαριθμούνται ενδεικτικά οι παρακάτω αντικειμενικές εμπορικές πράξεις του θαλασσίου εμπορίου:

1. Η επιχείρηση κατασκευής πλοίου

Περιλαμβάνει και την σύμβαση επισκευής και καθαρισμού πλοίου. Κατά τον Κώδικα Ιδιωτικού Ναυτικού Δικαίου πλοίο θεωρείται κάθε σκάφος χωρητικότητας δέκα τουλάχιστον κόρων προορισμένο για αυτοδύναμη κίνηση στη θάλασσα.

2. Η αγορά, πώληση και μεταπώληση πλοίου.

Οι πράξεις αυτές είναι εμπορικές ανεξάρτητα από το αν υπάρχει πρόθεση μεταπώλησης κατά το χρόνο της αγοράς ή η κτήση του πλοίου προέρχεται από χαριστική ή επαχδή αιτία.

3. Οι θαλάσσιες αποστολές.

Ως αποστολή θεωρείται κάθε μεταφορά προσώπου ή πραγμάτων που γίνεται με πλοίο. Επίσης θαλάσσια αποστολή αποτελεί η οργάνωση τουριστικού περιηγητικού ταξιδιού (κρουαζιέρας), η τοποθέτηση υποβρυχίων καλωδίων, η αλιεία και μάλιστα σε ανοικτή θάλασσα κτλ.

4. Η αγορά ή πώληση «αρμένων, εξαρτίων και ζωοτροφών».

Ως εμπορική πράξη θεωρείται κάθε αγορά ή πώληση ειδών που αφορούν τον εξοπλισμό, την συντήρηση και την κίνηση του πλοίου.

5. Η ναύλωση.

Η ναύλωση είναι η μίσθωση έργου που έχει ως σκοπό τη μεταφορά προσώπων ή πραγμάτων δια θαλάσσης.

6. Όλα τα «περί ασφαλειών συναλλάγματα».

Με τη λέξη συνάλλαγμα νοείται η σύμβαση. Ο νόμος αναφέρεται στη θαλάσσια ασφάλιση. Αντικείμενο της ασφαλιστικής κάλυψης μπορεί να είναι κάθε συμφέρον που αφορά το πλοίο, το φορτίο, το ναύλο κτλ.

7. Η σύμβαση ναυτικής εργασίας.

Όλες οι συμβάσεις μίσθωσης εργασίας πληρώματος και οι μισθώσεις ναυτικών για να προσφέρουν υπηρεσίες σε εμπορικά πλοία, είναι πράξεις εμπορικές.

8. Όλες οι συναλλαγές που αφορούν «εις την ναυτικήν εμπορίαν».

Εννοεί το εν λόγω άρθρο και όσες άλλες συμβάσεις αφορούν την ναυτική εμπορία. Δηλαδή περιλαμβάνει κάθε σχέση που αφορά το πλοίο, το φορτίο, το πλήρωμα, το ναύλο και γενικά στη θαλάσσια εμπορία όπως π.χ. σύμβαση ρυμουλκήσεως, κανονισμός αβαριών ενοχή που απορρέει από διεκδίκηση πλοίου κτλ.

Ο κώδικας ιδιωτικού ναυτικού δικαίου διαχωρίζει την κυριότητα από την εκμετάλλευση. Συνέπεια τούτου είναι η διάκριση τριών προσώπων των οποίων το συμφέρον αναφέρεται στο πλοίο και είναι:

- α. Του κυρίου του πλοίου
- β. Του πλοιοκτήτη
- γ. Του εφοπλιστή

Η διάκριση αυτή μπορεί να τύχει εφαρμογής μόνο επί πλοίων τα οποία ενεργούν «επί κέρδη» ναυτιλιακές εργασίες. Επί των

λοιπών πλοίων (π.χ. θαλαμηγών που ενεργούν ταξίδια αναγυχής) υπάρχει μόνο κυριότητα και όχι εκμετάλλευση του πλοίου.

Κύριος ή ιδιοκτήτης του πλοίου είναι εκείνος του οποίου το όνομα φαίνεται στο βιβλίο νηολογίου, εφ' όσον όμως δεν εκμεταλλεύεται ο ίδιος το πλοίο. Πλοιοκτήτης είναι ο εκμεταλλευόμενος το πλοίο του οποίου έχει την κυριότητα. Επομένως προϋποθέσεις της έννοιας του πλοιοκτήτη είναι οι εξής:

α. Κυριότητα επί του πλοίου και β. εκμετάλλευση του πλοίου από τον ίδιο τον ιδιοκτήτη.

Εφοπλιστής είναι αυτός που έχει την εκμετάλλευση του πλοίου χωρίς να έχει ταυτόχρονα και την κυριότητα του πλοίου.

Πλοιοκτήτης είναι έμπορος διότι μετέρχεται πράξεις οι οποίες χαρακτηρίζονται από το νόμο ως αντικειμενικά εμπορικές πράξεις. Ο απλός ιδιοκτήτης του πλοίου δεν είναι έμπορος, ενώ ο εφοπλιστής που ενεργεί κατά σύνηθες επάγγελμα πράξεις χαρακτηριζόμενες ως αντικειμενικά εμπορικές είναι έμπορος.

Η απαρίθμηση των εμπορικών πράξεων στο εν λόγω άρθρο (άρθρ. 3 Β.Δ. 1895 περί αρμοδιότητας των εμποροδικείων) είναι ενδεικτική, επομένως κάθε πράξη που αφορά την ναυτική εμπορία είναι εμπορική έστω και αν δεν αναγράφεται σ' αυτό το άρθρο ή σε κάποιο άλλο μεταγενέστερο ειδικό νόμο.

Γ. Αντικειμενικά εμπορικές πράξεις που καθορίζονται από νεότερους νόμους.

Εκτός από τις παρακάτω εμπορικές πράξεις που αναφέρονται στα άρθρα 2 και 3 του διατάγματος, μεταγενέστεροι νόμοι καθόρισαν και άλλες πράξεις ως εμπορικές. Οι σπουδαιότερες είναι οι επόμενες:

1. Χρηματιστηριακές συναλλαγές

Καθορίζονται ως εμπορικές για όλους τους συμβαλλόμενους με το Ν. 3632/28 περί χρηματιστηρίου Αξιών». Ως χρηματιστηριακές συναλλαγές χαρακτηρίζονται οι δικαιοπραξίες που συνάπτονται χρηματιστηριακά και έχουν ως αντικείμενο χρηματιστηριακά πράγματα (άρθρο 15. Ε.Ν). Ειδικότερα, χρηματιστηριακές συναλλαγές είναι μόνο η αγορά και η πώληση τοις μετρητοίς, η αγορά και πώληση επί προθεσμία, η αγορά και πώληση, επί δώρω ή διπλασιασμό, ή σύμβαση μεταφοράς καθώς και κάθε παρεπόμενη δικαιοπραξία που σχετίζεται προς την ενέργεια και την εκτέλεση των παραπάνω πράξεων.

Οι χρηματιστηριακές συναλλαγές αποτελούν αποκλειστική δραστηριότητα των χρηματιστών και χρηματιστηριακών εταιρειών που είναι μέλη του χρηματιστηρίου αξιών.

Χρηματιστηριακά πράγματα είναι μόνο τα ανώνυμα δημόσια χρεόγραφα, ημεδαπά και αλλοδαπά, τα ανώνυμα ελληνικά

χρεόγραφα δήμων, κοινοτήτων, και κάθε νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, οι μετοχές και οι ομολογίες ελληνικών και αλλοδαπών ανωνύμων εταιριών που πληρούν τις προϋποθέσεις που ορίζει ο νόμος, το συνάλλαγμα (ξένο νόμισμα), τα νομίσματα, ο χρυσός και ο άργυρος σε ράβδους.

2. Αποθετήρια και ενεχυρόγραφα

Εμπορικές πράξεις και για τα δύο μέρη μάλιστα, είναι οι ενοχές και όλες οι άλλες έννομες σχέσεις που απορρέουν από τα αποθετήρια και τα ενεχυρόγραφα που εκδίδουν οι γενικές αποθήκες.

Οι γενικές αποθήκες εκδίδουν και παραδίδουν στους αποθέτες (σε αυτούς που αποθέτουν εμπορεύματα) αξιόγραφα και λέγονται «τίτλοι αποθέσεως» και οι οποίοι αποτελούνται από δύο τμήματα, που το ένα λέγεται «αποθετήριο» και το άλλο «ενεχυρόγραφο».

3. Γραμμάτια εις διαταγή και επιταγές

Το γραμμάτιο εις διαταγή είναι αξιόγραφο που περιέχει υπόσχεση για πληρωμή ορισμένου χρηματικού ποσού. Την υπόσχεση αυτή τη δίνει ένα πρόσωπο (ο εκδότης του γραμματίου που και το υπογράφει) και την απευθύνει σε ένα άλλο (λήπτης).

Η επιταγή είναι αξιόγραφο που περιέχει εντολή για πληρωμή ορισμένου χρηματικού ποσού την εντολή αυτή τη δίνει ένα πρόσωπο (ο εκδότης που την υπογράφει κιόλας) και την απευθύνει

σε άλλο πρόσωπο (τον πληρωτή) που πρέπει να είναι τράπεζα ή ελληνικό νομικό πρόσωπο που ασκεί τραπεζικές εργασίες.

4. Η χερσαία ασφάλιση

Ενώ τη σύμβαση της θαλάσσιας ασφάλισης ρητά το άρθρο 3 του νομοθετικού διατάγματος περί αρμοδιότητας των εμποροδικείων χαρακτηρίζει ως αντικειμενικά εμπορική πράξη, δεν υπάρχει στη νομοθεσία μας αντίστοιχη διάταξη που να αφορά τη χερσαία ασφάλιση. Το κενό αυτό καλύφθηκε αργότερα και το κεφάλαιο περί ασφαλιστικών συμβάσεων περιλήφθηκε στο πρώτο βιβλίο του εμπορικού νόμου.

Ασφάλιση σύμφωνα με τον εμπορικό νόμο είναι η σύμβαση με την οποία ο ασφαλιστής (πάντα Α.Ε.) αναλαμβάνει να αποζημιώσει τον ασφαλιζόμενο πάντα με αμοιβή (ασφάλιστρο) για τις απώλειες ή ζημιές οι οποίες είναι ενδεχόμενο να συμβούν από γεγονότα τυχαία ή ανωτέρας βίας ή να πληρώσει ένα χρηματικό ποσό κατά λόγου διάρκειας ή των συμβεβηκόντων της ζωής ενός ή περισσότερων προσώπων.

5. Αδέμιτος ανταγωνισμός

Σύμφωνα με το άρθρο 19 οι αξιώσεις που πηγάζουν από τις διατάξεις του νόμου αυτού εισάγονται ως εμπορικές υποθέσεις. Εμπορικές έννομες σχέσεις προστατεύονται από αδέμιτο ανταγωνισμό με αξίωση παράλειψης του και αποζημίωσης αλλά και

ποινικές κυρώσεις. Εμπορικές είναι μόνο οι κατά το Αστικό και Εμπορικό δίκαιο υποχρεώσεις του εμπόρου, όχι και οι κατ' ακολουθία του ποινικού αδικήματος επιβαλλόμενες χρηματικές ποινές ή πρόστιμα.

6. Η τραπεζική ενέγγυα πίστωση

Η σύμβαση της τραπεζικής ενέγγυου πιστώσεως θεωρείται εμπορική για αμφοτέρους τους συμβαλλόμενους. Πρόκειται για σύμβαση τράπεζας με κάποιον που είναι παραλήπτης εμπορευμάτων. Με τη σύμβαση αυτή η τράπεζα υπόσχεται χρηματική παροχή σε τρίτο (αποστολέα εμπορευμάτων) υπό την προϋπόθεση ότι θα τα παραλάβει από τον τρίτο τη φορτωτική των εμπορευμάτων. Η τράπεζα θα παραδώσει τη φορτωτική στον παραλήπτη των εμπορευμάτων, όταν αυτός της καταβάλει το ποσό της πίστωσης.

II. Άσκηση των αντικειμενικά εμπορικών πράξεων κατά σύνηθες επάγγελμα.

Η ενέργεια εμπορικών πράξεων από φυσικό πρόσωπο δημιουργεί τότε μόνο ιδιότητα εμπόρου όταν με τις πράξεις αυτές επιδιώκεται κατά συνήθεια συστηματικός βιοπορισμός. Ενώ δηλαδή η έννοια της εμπορικής πράξης δεν απαιτεί να είναι αυτή κερδοσκοπική ή κερδοφόρα, το σύνολο των εμπορικών πράξεων πρέπει να έχει ως σκοπό το κέρδος.

Το επάγγελμα δεν χρειάζεται να είναι αποκλειστικός ή κύριος τρόπος βιοπορισμού. Δεν απαιτείται να συνίσταται σε ομοειδείς εμπορικές πράξεις ούτε να ασκείται στον ίδιο τόπο και μάλιστα με τη μορφή καταστήματος προσιτού στο κοινό. Το πλανόδιο εμπόριο, το εμπόριο με περιφορά ή επίσκεψη στον πελάτη, επίσης το προσωπικό εμπόριο χωρίς υπαλλήλους ή κεφάλαια δεν αποκλείονται από την έννοια του εμπόρου.

Συστηματική επιδίωξη βιοπορισμού μπορούν να αποτελούν μόνο πράξεις που μπορούν να αποδώσουν κέρδος και συνεπώς υπογραφή συναλλαγματικών, γραμματίων εις διαταγή ή επιταγών δεν μπορεί να αποτελέσει επάγγελμα. Συστηματική είναι η επιδίωξη βιοπορισμού όταν γίνεται με διάρκεια και με προσωπική τάξη και οργάνωση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Απόκτηση της εμπορικής ιδιότητας

Το δίκαιο επιτρέπει τόσο την κτήση της εμπορικής ιδιότητας από φυσικό πρόσωπο με τους όρους και συνέπειες που ορίζει ο νόμος, όσο και την άσκηση εμπορίου από νομικά πρόσωπα, πάλι με τους όρους και τις συνέπειες του νόμου. Ποιο φυσικό ή νομικό πρόσωπο είναι έμπορος καθορίζεται από το δίκαιο. Ο χαρακτηρισμός γίνεται σύμφωνα με το ουσιαστικό ή το τυπικό σύστημα.

Ι. Σύμφωνα με το ουσιαστικό σύστημα

Το ουσιαστικό σύστημα καθιερώνεται από το άρθρο 1 του εμπορικού νόμου που ορίζει ότι έμπορος είναι αυτός που ασκεί ως σύννηδες επάγγελμα πράξεις αντικειμενικά εμπορικές.

α. Φυσικά πρόσωπα

Το φυσικό πρόσωπο είναι έμπορος όταν διενεργεί αντικειμενικά εμπορικές πράξεις. Όσες δηλαδή αναφέρονται στα άρθρα 2 και 3 του διατάγματος, όσες χαρακτηρίστηκαν εμπορικές με μεταγενέστερους νόμους, όσες θεωρούνται εμπορικές κατ' ανάλογη εφαρμογή ή εθιμικά. Δεν έχει σημασία εάν οι πράξεις αυτές είναι παράνομες, ανήθικες ή αν η άσκησή τους είναι ασυμβίβαστη με

ορισμένη ιδιότητα, όπως αυτή του δημοσίου, υπαλλήλου. Αρκεί ότι οι πράξεις αυτές είναι έγκυρες ως εμπορικές.

Η διενέργεια των εμπορικών πράξεων πρέπει να γίνεται με το όνομα και για λογαριασμό εκείνου που τις ενεργεί και κυρίως για ίδιο όφελος. Γι' αυτό δεν είναι έμποροι οι διοικητές ανωνύμων εταιρειών, οι διαχειριστές εταιρείας περιορισμένης ευθύνης, οι υπάλληλοι της επιχείρησης, παρά τη δυνατότητα διενέργειας εμπορικών πράξεων μέσω πληρεξουσίου, γιατί διενεργούν μεν πράξεις στο όνομά τους αλλά για λογαριασμό του νομικού προσώπου της εταιρείας. Σε περίπτωση όμως που κάποιος εμφανίζεται στις συναλλαγές ότι εμπορεύεται στο όνομά του και για λογαριασμό του, ενώ στην πραγματικότητα εμπορεύεται για λογαριασμό άλλου αποκτούν την εμπορική ιδιότητα και ο φαινόμενος και ο κρυπτόμενος έμπορος. Η διενέργεια εμπορικών πράξεων προσδίδει μόνο τότε την εμπορική ιδιότητα στο φυσικό πρόσωπο, όταν με αυτές επιδιώκεται συστηματικά βιοπορισμός, διενεργούνται δηλαδή κατά σύννηδες επάγγελμα.

Κατά κανόνα οι εμπορικές πράξεις για να αποτελούν επάγγελμα πρέπει να είναι πολλές. Σε ορισμένες περιπτώσεις όμως και με μία λίγες εμπορικές πράξεις μπορούν, ανάλογα με το μέγεθος και τη διάρκειά τους να αποτελούν επάγγελμα.

Το επάγγελμα δεν χρειάζεται να είναι ο αποκλειστικός ή κύριος τρόπος βιοπορισμού. Ο πολιτικός μηχανικός π.χ. που αναλαμβάνει

εργολαβικά την κατασκευή οικοδομών χρησιμοποιώντας δικά του υλικά και εργατοτεχνικό προσωπικό κερδοσκοπώντας επί της εργασίας του προσωπικού του και επί των χρησιμοποιηθέντων υλικών, ενεργεί κατά σύνηθες επάγγελμα εμπορικές πράξεις με σκοπό το κέρδος και είναι έμπορος, έστω και αν το κύριο επάγγελμά του είναι του μελετητή ή του επιβλέποντα μηχανικού. Γίνεται όμως δεκτό, ότι απαιτείται συστηματική και μη παροδική οικονομική δραστηριότητα και πρέπει να αναφέρεται σε πράξεις αντικειμενικά εμπορικές και να έχει ως σκοπό την επίτευξη κέρδους. Επομένως, εμπορικές πράξεις, έστω και πολλές που γίνονται τυχαία και σποραδικά, δεν αποτελούν επάγγελμα και δεν προσδίδουν στο πρόσωπο που τις ασκεί την εμπορική ιδιότητα.

Η επαγγελματική άσκηση εμπορικών πράξεων δεν οδηγεί σε εμπορική ιδιότητα αν το προέχον στις εμπορικές πράξεις δεν είναι η ριγοκίνδυνη κερδοσκοπική διαμεσολάβηση αλλά το επιστημονικό ή καλλιτεχνικό ή γενικότερα πολιτικό ή πολιτιστικό στοιχείο. Ακόμη δεν αποκτά την εμπορική ιδιότητα όποιος ασκεί μεν εμπορικές πράξεις κατ' επάγγελμα εφ' όσον το κέρδος παρίσταται ως αμοιβή σωματικής καταπόνησης (π.χ. καστανάς, λαχειοπώλης, υπαίθριοι μεταπωλητές).

Τα άτομα αυτά δεν αποκτούν την εμπορική ιδιότητα για λόγους επιείκειας προς αποφυγή των δυσμενών συνεπειών της εμπορικής ιδιότητας (προσωπική κράτηση, πτώχευση).

Για τον χαρακτηρισμό ενός φυσικού προσώπου ως εμπόρου κατά το ισχύον δίκαιο και με βάση το ουσιαστικό σύστημα δεν απαιτείται άλλη προϋπόθεση όπως π.χ. άδεια της διοίκησης, ή αναγγελία στο εμπορικό επιμελητήριο. Ακόμα η ελληνική ιθαγένεια δεν αποτελεί προαπαιτούμενο για να αποκτήσει ο αλλοδαπός που ασκεί αντικειμενικά εμπορικές πράξεις κατά σύνηδες επάγγελμα στην Ελλάδα την εμπορική ιδιότητα. Η επαγγελματική άδεια που απαιτείται για ορισμένα επαγγέλματα (ασφαλιστής, χρηματιστής, εκτελωνιστής, μεταφορέας, φαρμακοποιός κτλ) έχει ως σκοπό να περιορίσει την άσκηση του συγκεκριμένου επαγγέλματος σε πρόσωπα κατάλληλα από την άποψη της φερεγγυότητας της γνώσης ή πείρας κτλ. Η έλλειψη άδειας συνιστά παράβαση του νόμου που την επιβάλλει, αλλά δεν δημιουργεί ακυρότητα εμπορικών πράξεων. Η σύμβαση π.χ. της μεταφοράς με αυτοκίνητο που προϋποθέτει άδεια κυκλοφορίας του αυτοκινήτου ως δημόσιας χρήσεως είναι έγκυρη και αν η άδεια δεν υπάρχει.

β. Νομικά Πρόσωπα

Οι προσωπικές εταιρείες (ομόρρυθμη - ετερόρρυθμη - και σε ορισμένες περιπτώσεις και η αστική του άρθρου 784 Α.Κ.) που έχουν ως πραγματικό σκοπό την ενέργεια αντικειμενικά εμπορικών πράξεων υπό εταιρική επωνυμία αποκτούν την εμπορική ιδιότητα. Η αστική εταιρεία που επιδιώκει εμπορικό σκοπό μετατρέπεται

αυτόματα σε De facto ομόρρυθμη εταιρεία. Ακόμη, τα νομικά πρόσωπα του αστικού δικαίου (σωματείο, ίδρυμα, ερανική επιτροπή), όταν επιδιώκουν εμπορικό σκοπό πρέπει να διαλύονται. Μέχρι τη διάλυσή τους, όμως και για το χρονικό διάστημα που επιδιώκουν τον εμπορικό σκοπό, αποκτούν την εμπορική ιδιότητα και διέπονται από το δίκαιο της De facto Ο.Ε.

II. Σύμφωνα με το τυπικό σύστημα

Ενώ κατά το ουσιαστικό σύστημα η ιδιότητα του εμπόρου αποκτάται με τη διενέργεια εμπορικών πράξεων κατά σύνηθες επάγγελμα, χωρίς τυπικές προϋποθέσεις κατά το τυπικό σύστημα η εμπορική ιδιότητα προσδίδεται από το νόμο εφ' όσον συντρέχουν ορισμένες τυπικές προϋποθέσεις χωρίς να εξετάζεται εάν ενεργούνται από το πρόσωπο εμπορικές πράξεις.

α. Φυσικά πρόσωπα

Σύμφωνα με το τυπικό σύστημα, ορισμένα φυσικά πρόσωπα αποκτούν την εμπορική ιδιότητα μόλις πάρουν κρατική διοικητική άδεια άσκησης ορισμένου επαγγέλματος. Τα επαγγέλματα αυτά ορίζονται από το νόμο ως εμπορικά και η εμπορική ιδιότητα είναι ανεξάρτητη από τη διενέργεια αντικειμενικά εμπορικών πράξεων. Τέτοια επαγγέλματα είναι ο χρηματιστής και ο μεσίτης του χρηματιστηρίου Αξιών από το διορισμό τους, ο εμπορικός

αντιπρόσωπος εισαγωγής και εξαγωγής και ο μεσίτης αστικών συμβάσεων από τη λήψη σχετικής άδειας.

β. Νομικά πρόσωπα

Ορισμένα νομικά πρόσωπα αποκτούν την εμπορική ιδιότητα μόλις τηρηθούν ορισμένες τυπικές προϋποθέσεις που θέτει ο νόμος για την ίδρυσή τους, ανεξάρτητα από το σκοπό που επιδιώκουν, αν δηλαδή ο σκοπός είναι ή δεν είναι η άσκηση εμπορικής δραστηριότητας. Τα πρόσωπα αυτά είναι η ανώνυμη εταιρεία, η εταιρεία περιορισμένης ευθύνης και ο συνεταιρισμός.

III. Εμπορικότητα του Δημοσίου των Ν.Π.Δ.Δ. και των Δημοσίων Επιχειρήσεων

Το δημόσιο και τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου ενώ είναι δυνατό να ενεργούν έγκυρα εμπορικές πράξεις, δεν μπορούν κατά την κρατούσα άποψη σε καμιά περίπτωση να αποκτήσουν την εμπορική ιδιότητα. Αποστολή τους είναι η προαγωγή του γενικού συμφέροντος και όχι η επιδίωξη ιδιοτελούς κερδοσκοπίας, που είναι ασυμβίβαστη με το σκοπό της δημόσιας διοίκησης.

Έτσι δεν είναι έμποροι και δεν πτωχεύουν:

- Ο Οργανισμός Λιμένος Πειραιώς (Ο.Λ.Π.)
- Ο Ο.Δ.Δ.Υ. (πρώην Ο.Δ.Ι.Σ.Υ.)

-Το Εθνικό Θέατρο

-Η Λυρική Σκηνή

-Η Κρατική Ορχήστρα Αθηναίων

-Οι Ελεύθερες Ζώνες Θεσσαλονίκης και Πειραιώς ως και τα Λιμενικά.

Σύμφωνα με άλλη άποψη επειδή το κράτος ιδρύει νομικά πρόσωπα από τα οποία άλλα έχουν τον εταιρικό τύπο της ανώνυμης εταιρείας (Ο.Τ.Ε., ΕΛΤΑ) και άλλα δεν λειτουργούν κατά τους κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας (Δ.Ε.Η.) θα πρέπει να γίνεται περιπτώσιολογική κρίση κάθε νομικού προσώπου. Όταν πρόκειται για Α.Ε. ή για επιχειρήσεις που λειτουργούν κατά τις αρχές της ιδιωτικής οικονομίας θα πρέπει να αποκτούν την εμπορική ιδιότητα. Π.χ. ο ΟΤΕ, η ΔΕΥΑΠ κλπ, οργανισμοί, οι οποίοι είναι έμποροι μολονότι εκμεταλλεύονται το παραχωρηθέν σε αυτούς προνόμιο χάρη κοινής ωφελείας.

Οι δημόσιες αυτές επιχειρήσεις πολύ συχνά περιβάλλονται τον τύπο της Α.Ε. και συνεπώς έχουν εμπορική ιδιότητα σύμφωνα με το τυπικό κριτήριο, όμως δεν υπόκεινται σε όλες τις συνέπειες της εμπορικότητας π.χ. πτώχευση, προσωπική κράτηση λόγω του «κοινωφελούς» χαρακτήρα του αντικειμένου τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Εμπορική Ικανότητα

Για τη διενέργεια εμπορικών πράξεων απαιτείται ικανότητα της οποίας οι προϋποθέσεις καθορίζονται κυρίως από τον αστικό κώδικα και κατά δεύτερο λόγο από το εμπορικό δίκαιο. Αυτό έχει ως σκοπό να προφυλάξει τα πρόσωπα από τις βαριές συνέπειες της εμπορικότητας. Πάντως κάθε πρόσωπο που έχει την ικανότητα για δικαιοπραξία σύμφωνα με τον Αστικό Κώδικα είναι ικανό για την διενέργεια εμπορικών πράξεων ενώ ο ανίκανος για δικαιοπραξία δεν μπορεί να διενεργεί εμπορικές πράξεις. Οι πράξεις που πραγματοποιούνται παρά την ύπαρξη ανικανότητας είναι απολύτως άκυρες.

1. Ικανότητα για διενέργεια εμπορικών πράξεων

Σχετικά με την νομική ικανότητα προς διενέργεια εμπορικών πράξεων δεν υπάρχουν, συστηματικές διατάξεις στην εμπορική νομοθεσία. Μόνο σποραδικές διατάξεις συναντάμε σε αυτήν οι οποίες ρυθμίζουν μεμονωμένες περιπτώσεις. Κατά συνέπεια η νομική ικανότητα προς διενέργεια εμπορικών πράξεων διέπεται

κατ' αρχήν από τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα περί ικανότητας προς δικαιοπραξία.

Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές:

α. Κάθε άνθρωπος που συμπλήρωσε το 18^ο έτος της ηλικίας του είναι ικανός προς δικαιοπραξία (127 Α.Κ.) συνεπώς και για τη διενέργεια εμπορικών πράξεων

β. Οι τελούντες υπό δικαστική αντίληψη είναι ικανοί για εκτέλεση εμπορικών δικαιοπραξιών και μάλιστα μόνοι τους. Σε ορισμένα θέματα που καθορίζονται από το νόμο απαιτείται η συναίνεση του αντιλήπτορά τους.

Κατ' εξαίρεση είναι ανίκανοι προς ανάληψη υποχρεώσεων από συναλλαγματική, γραμμάτιο εις διαταγή, επιταγή και από οποιοδήποτε αξιόγραφο εις διαταγή.

γ. Οι δικαστικά και νόμιμα απαγορευμένοι είναι ανίκανοι προς οποιοδήποτε δικαιοπραξία επομένως είναι ανίκανοι και για την διενέργεια εμπορικών πράξεων. Εξάλλου παροδικά ανίκανοι προς δικαιοπραξία αστική και εμπορική είναι κατά το χρόνο της ενέργειας της δικαιοπραξίας οι μη έχοντας συνείδηση των πραττομένων, είτε λόγω μέθης, είτε λόγω υψηλού πυρετού ή στέρσης της χρήσης του λογικού εξαιτίας κάποιας αρρώστιας.

II. Ικανότητα για απόκτηση της εμπορικής ιδιότητας

Γενικά ικανοί για απόκτηση της εμπορικής ιδιότητας είναι όσοι είχαν πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα.

Συνεπώς δεν μπορούν να αποκτήσουν την εμπορική ιδιότητα:

α. Οι ανήλικοι που δεν έχουν συμπληρώσει το 18^ο έτος της ηλικίας τους καθώς και οι απαγορευμένοι δικαστικά ή νομικά βρίσκονται σε αδυναμία να ασκούν εμπορία.

β. Οι ανήλικοι που έχουν συμπληρώσει το 10^ο έτος της ηλικίας τους και οι τελούντες υπό δικαστική αντίληψη ενώ το δίκαιο τους δίνει ικανότητα για ορισμένες δικαιοπραξίες δεν μπορούν σε καμιά περίπτωση να αποκτήσουν την εμπορική ιδιότητα.

γ. Οι έμποροι που πτώχευσαν. Ο νόμος ορίζει ότι μόλις ο έμπορος κηρυχθεί σε πτώχευση «στερείται του δικαιώματος του ασκείν το εμπορικό επάγγελμα». Η στέρηση του δικαιώματος αυτού αίρεται με την αποκατάστασή του. Η αποκατάσταση του πτωχεύσαντος εμπόρου επέρχεται είτε επειδή παρήλθε δεκαετία από της κήρυξης της πτώχευσης, είτε επειδή έγινε πτωχευτικός συμβιβασμός επικυρωμένος τελεσίδικα, είτε επειδή εξοφλήθηκαν όλοι οι πτωχευτικοί πιστωτές κατά το κεφάλαιο και τους μέχρι της κήρυξης της πτώχευσης τόκους. Τα τελευταία χρόνια έχει αρχίσει

να κερδίζει έδαφος η άποψη ότι ο έμπορος που πτώχευσε διατηρεί την ικανότητα να ασκεί εμπορία. Όμως στερείται του δικαιώματος να επικαλείται την εμπορική ικανότητα προς όφελός του. Οι τρίτοι αντίθετα μπορούν να την επικαλούνται και να ωφελούνται από αυτή (να του υποβάλλουν σε προσωπική κράτηση ή σε νέα πτώχευση).

Επίσης ο έμπορος που πτώχευσε στερείται του δικαιώματος να διαθέτει και να διαχειρίζεται την πτωχευτική του περιουσία. Διατηρεί το δικαίωμα αυτό όσον αφορά την μεταπτωχευτική περιουσία. Συνεπώς ο έμπορος που πτώχευσε μπορεί να ενεργεί εμπορικές πράξεις. Αν αυτές αφορούν την μεταπτωχευτική του περιουσία είναι κατά κανόνα ισχυρές, αν όμως αφορούν την πτωχευτική του περιουσία είναι αυτοδικαίως άκυρες έναντι της ομάδας των πιστωτών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Περιορισμοί της ελεύθερης άσκησης του εμπορικού επαγγέλματος σύμφωνα με ειδικούς νόμους

Σύμφωνα με το σύνταγμα μας κάθε άνθρωπος δικαιούται να συμμετέχει στην οικονομική ζωή της χώρας με κάποιες επιφυλάξεις. Κατά συνέπεια οποιοσδήποτε επιθυμεί να ασκήσει εμπορία έχει δικαίωμα να αποκτήσει την εμπορική ιδιότητα αν δεν συντρέχει λόγος ανικανότητας.

Εν τούτοις αυτό δεν είναι απόλυτο. Ειδικοί νόμοι περιορίζουν την ελευθερία άσκησης του επαγγέλματος με διάφορες αιτιολογίες. Οι νόμοι αυτοί με ειδικές ερμηνείες δεν έχουν θεωρηθεί αντισυνταγματικοί. Οι περιορισμοί αυτοί όμως δεν έχουν όλοι την ίδια έκταση και ούτε την ίδια μορφή. Άλλοι καλύπτουν την άσκηση της εμπορίας σαν δραστηριότητα και άλλοι πλήττουν απλά την ενέργεια εμπορικών πράξεων. Άλλοι πάλι έχουν μείνει απλοί περιορισμοί που ενισχύονται με κυρώσεις αλλά δεν εμποδίζουν το πρόσωπο να γίνει έμπορος ή να ενεργήσει έγκυρα εμπορικές πράξεις. Και άλλοι αντίθετα έχουν ανυψωθεί σε αρνητικές προϋποθέσεις που πρέπει να λείπουν για να γίνει κανείς έμπορος ή να ενεργήσει έγκυρα εμπορικές πράξεις.

Η δεύτερη διαφοροποίηση είναι που εμφανίζει την πιο μεγάλη σημασία για την τεχνική του δικαίου. Με αυτή πραγματικά οι περιορισμοί που πλήττουν το εμπόριο εντάχθηκαν σε δύο κατηγορίες. Η πρώτη περιέλαβε εκείνους που έμειναν περιορισμοί απλοί ή κατά κυριολεξία, ενώ η δεύτερη εκείνους που πήραν τη μορφή ανικανότητας. Οι απλοί ή κατά κυριολεξία περιορισμοί αφορούν άλλοι την άσκηση εμπορίας και άλλοι την ενέργεια εμπορικών πράξεων. Οι περιορισμοί που αφορούν την άσκηση εμπορίας δεν έχουν πάντα την ίδια μορφή. Άλλοτε εμφανίζονται σαν απαγορεύσεις και άλλοτε σαν προϋποθέσεις. Σαν απαγορεύσεις εμποδίζουν το πρόσωπο να ασκεί ορισμένες δραστηριότητες και σαν προϋποθέσεις πρέπει να συντρέχουν για να κάνουν προσιτές στο πρόσωπο ορισμένες άλλες.

Αντίθετα οι περιορισμοί που αφορούν την ενέργεια εμπορικών πράξεων έχουν πάντα την ίδια μορφή. Εμφανίζονται σαν απαγορεύσεις που δεν αφήνουν το πρόσωπο να ενεργήσει ορισμένες εμπορικές πράξεις.

Στους πρώτους περιορισμούς όμως έρχονται να προστεθούν και άλλοι από άλλους κλάδους του δικαίου. Από εκείνους συγκεκριμένα που διέπουν την άσκηση των δημοσίων λειτουργημάτων. Τα δημόσια λειτουργήματα πραγματικά απαιτούν από το φορέα τους αξιοπρέπεια που είναι θεμέλιο για κύρος και ανεξαρτησία. Και τα προσόντα αυτά δεν μπορούν να συνυπάρξουν

με την άσκηση εμπορίας δεν συμβιβάζονται μαζί της. Γι' αυτό το δίκαιο απαγορεύει στο φορέα τους να ασκεί εμπορία.

Ι. Περιορισμοί

Οι περιορισμοί οι οποίοι συχνά επιβάλλονται στην ελεύθερη άσκηση του εμπορικού επαγγέλματος, εμφανίζονται συνήθως με τη μορφή υποχρέωσης για ύπαρξη ειδικής προηγούμενης άδειας που κατά κανόνα επιβάλλεται για λόγους προστασίας του δημοσίου ή κοινωνικού συμφέροντος.

Ειδική διοικητική άδεια π.χ. απαιτείται για την έναρξη άσκησης ορισμένων κλάδων του εμπορίου και αυτό ώστε να γίνει έλεγχος είτε για το αν υπάρχουν οι απαραίτητες τεχνικές προϋποθέσεις, προσόντα κλπ είτε για το αν υπάρχουν εμπόδια. Τέτοιες άδειες απαιτούνται για την ίδρυση φαρμακείου, αρτοποιείου, τουριστικού γραφείου, πρατηρίου βενζίνης κλπ.

Επίσης άδεια του υπουργού εμπορίου απαιτείται και για τη σύσταση ασφαλιστικής εταιρείας, η οποία θα πρέπει να περιβάλλεται την μορφή της ανώνυμης εταιρείας. Αντίστοιχες άδειες απαιτούνται και σε διάφορες άλλες περιπτώσεις. Οι συνέπειες όμως της ελλείψεως τους δεν είναι πάντα οι ίδιες π.χ. στην πρώτη κατηγορία περιπτώσεων που αναφέραμε και η εταιρική ιδιότητα αποκτάται και οι πράξεις παραμένουν εμπορικές, εάν

υπήρξε πραγματική άσκηση εμπορικού επαγγέλματος έστω και χωρίς άδεια.

Αντίθετα στη δεύτερη περίπτωση, οι εταιρίες δεν αποκτούν καθόλου νομική προσωπικότητα και κατά συνέπεια την εμπορική ιδιότητα χωρίς την ειδική άδεια και την πλήρωση όλων των προϋποθέσεων που απαιτούνται.

Περιορισμοί επίσης επιβάλλονται και στην άσκηση εμπορίας από αλλοδαπούς, πράγματι ενώ αυτοί κατ' αρχήν ασκούν ελεύθερα το εμπορικό επάγγελμα εν' τούτοις υπόκεινται σε αρκετούς περιορισμούς που έχουν επιβληθεί για λόγους συνήθως προστασίας των ελλήνων εμπόρων ή ακόμα και της ασφάλειας του κράτους. Ο αλλοδαπός π.χ. απαιτείται να έχει ειδική άδεια του υπουργού εργασίας όπως εξάλλου και για την άσκηση οποιουδήποτε επαγγέλματος ενώ υπάρχουν ορισμένα εμπορικά επαγγέλματα τα οποία δεν έχει δικαίωμα να ασκήσει π.χ. φαρμακοποιού, πράκτορα μετανάστευσης, χρηματιστή κλπ.

Εξαιρούνται όμως από την 1/1/81 δηλαδή με την συμφωνία της Ρώμης περί της τότε ΕΟΚ και πλέον Ε.Ε. στην οποία είναι ενταγμένη και η Ελλάδα τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα των 15 κρατών μελών.

Πάντως και στην περίπτωση των αλλοδαπών που ασκούν παράνομα εμπορία και η ιδιότητα αποκτάται και οι πράξεις παραμένουν εμπορικές.

II. Απαγορεύσεις

Σε κάποιες περιπτώσεις πάλι ειδικοί νόμοι απαγορεύουν τελείως την άσκηση ορισμένης εμπορικής δραστηριότητας.

Οι λόγοι που οδήγησαν στις απαγορεύσεις αυτές αφορούν συνήθως το δημόσιο συμφέρον είτε αναφέρονται στη δημόσια ασφάλεια είτε στη δημόσια ηθική είτε στη δημόσια υγεία, είτε στην πολιτιστική μας κληρονομιά. Τέτοιες είναι οι απαγορεύσεις που αφορούν την εμπορία των ναρκωτικών, των αρχαιοτήτων και της δυναμίτιδας.

Σε ορισμένες άλλες πάλι περιπτώσεις απαγορεύεται η συγκεκριμένη δραστηριότητα διότι το κράτος καθιερώνει δικό του μονοπώλιο και στις περιπτώσεις αυτές κατά κανόνα, ούτε ο εμπορικός χαρακτήρας των πράξεων δίγεται ούτε η εμπορική ιδιότητα αυτού που τις ασκεί κατά σύνηθες επάγγελμα. Απλώς επιβάλλονται διάφορες κυρώσεις, συνήθως ποινικές που βέβαια μπορεί να είναι πολύ σημαντικές.

Επίσης υπάρχουν περιπτώσεις όπου όταν κάποιος ασκεί ένα επάγγελμα απαγορεύεται να ασκήσει και εμπορία. Τέτοια είναι η

περίπτωση των δημοσίων υπαλλήλων. Στην περίπτωση παραβάσεως της σχετικής νομοθετικής διατάξεως επέρχονται μόνο πειδαρχικές κυρώσεις που δεν έχουν όμως ως συνέπεια την απόλυση του υπαλλήλου.

III. Ασυμβίβαστα

Ο νόμος απαγορεύει σε ορισμένες κατηγορίες προσώπων λόγω της θέσεως που κατέχουν στην κοινωνία να αποκτήσουν την εμπορική ιδιότητα. Ως σκοπός του ασυμβίβαστου αναφέρεται η απαλλαγή του υπόχρεου από συγκρούσεις συμφερόντων. Τέτοια πρόσωπα είναι οι κληρικοί, οι δημόσιοι υπάλληλοι, οι κοινοτικοί υπάλληλοι, οι δικαστικοί, οι συμβολαιογράφοι, οι δικηγόροι, οι έμμισθοι προξενικοί υπάλληλοι, οι αστυνομικοί, οι ορκωτοί λογιστές κ.α.

Το ασυμβίβαστο διαφέρει από την εμπορική ανικανότητα. Στην περίπτωση της εμπορικής ανικανότητας τα πρόσωπα δεν μπορούν να αποκτήσουν την εμπορική ιδιότητα και οι εμπορικές πράξεις που διενεργούν είναι άκυρες. Αντίθετα στην περίπτωση του ασυμβίβαστου τα πρόσωπα είναι ικανά για να αποκτήσουν την εμπορική ιδιότητα, οι πράξεις που διενεργούν είναι απόλυτα έγκυρες και εφόσον τις διενεργούν κατά σύννηδες επάγγελμα αποκτούν την ιδιότητα του εμπορίου αλλά υπόκεινται σε ορισμένες κυρώσεις που προβλέπει η ειδική νομοθεσία. Έτσι ο ιερέας που

διενεργεί εμπορικές πράξεις κατά σύνηδες επάγγελμα αποκτά την εμπορική ιδιότητα αλλά κινδυνεύει να καθαιρεθεί από το αξίωμά του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Συνέπειες της εμπορικής ιδιότητας

Το να είναι ένα πρόσωπο έμπορος ή μια πράξη εμπορική έχει πολλές και σοβαρές συνέπειες, που μάλιστα εκτείνονται σε περισσότερους κλάδους του δικαίου. Οι συνέπειες της εμπορικής ιδιότητας κρίνονται με βάση το χρόνο που πραγματοποιήθηκαν, τα πραγματικά περιστατικά και θεμελιώνουν την εμπορικότητα της πράξης ή την εμπορική ιδιότητα του προσώπου. Οι συνέπειες επιβιώνουν και μετά τη λήξη της εμπορικής ιδιότητας. Διακρίνονται σε ουσιαστικές, δικονομικές επαγγελματικές και φορολογικές συνέπειες.

Ι. Ουσιαστικές συνέπειες

α. Οι πράξεις που διενεργεί ο έμπορος στα πλαίσια της εμπορίας του είναι εμπορικές. Μάλιστα κάθε πράξη του τεκμαίρεται κατά κανόνα πως έγινε στα πλαίσια της εμπορίας του.

β. Οι μεταξύ εμπόρων απαιτήσεις για εμπορική αιτία γίνονται τοκοφόρες από τη στιγμή που το χρέος καταστεί απαιτητό χωρίς να απαιτείται όχληση

γ. Ο έμπορος έχει την ικανότητα να εκδίδει ορισμένα αξιόγραφα εις διαταγήν. Αυτά είναι η εντολή πληρωμής και το

χρεωστικό ομόλογο για την παροχή χρημάτων, χρεογράφων ή άλλων αντικαταστατών πραγμάτων. Από την άλλη πλευρά έχει την ικανότητα να είναι πληρωτής στην εντολή πληρωμής.

Μια εντολή πληρωμής, ένα χρεωστικό ομόλογο είναι άκυρα σαν αξιόγραφα εις διαταγή αν δεν είναι έμπορος ο εκδότης και ο πληρωτής.

δ. Ο έμπορος όταν δηλώσει αναστολή πληρωμών ή το ζητήσει δανειστής του σε περίπτωση αδυναμίας πληρωμής εμπορικών χρεών, μπορεί να κηρυχθεί σε πτώχευση. Η πτώχευση κηρύσσεται με απόφαση του δικαστηρίου: στην πρώτη περίπτωση με βάση την ίδια τη δήλωση του εμπόρου, στην δεύτερη περίπτωση έπειτα από αίτηση ενός δανειστή. Η πτώχευση όταν κηρυχθεί αφορά και την μη εμπορική περιουσία του εμπόρου.

ε. Τα αδικήματα της απλής και δόλιας χρεοκοπίας έχουν πάντοτε ως υποκείμενο έμπορο. Κύριο χαρακτηριστικό της δόλιας χρεοκοπίας το οποίο τη διακρίνει από την απλή χρεοκοπία είναι η δόλια προαίρεση.

στ. Οι αξιώσεις του εμπόρου από ορισμένες εμπορικές πράξεις που αφορούν κινητά ή υπηρεσίες όπως πώληση, ανταλλαγή, εκμίσθωση, μίσθωση έργου, εντολή, παραγγελία, μεσιτεία, σύμβαση ελεύθερων υπηρεσιών, αμοιβή παρακαταθήκης, μεταφορά, έντοκο

δάνειο υπόκεινται στην σύντομη πενταετή παραγραφή του άρθρου 250ΑΚ.

ζ. Αξίωση συμβατικού και δικαστικού ανατοκισμού. Ανατοκισμός είναι η κεφαλαιοποίηση των τόκων. Ο έμπορος μπορεί να συμφωνήσει με άλλον έμπορο ότι ανατοκίζονται οι μεταξύ τους τόκοι (συμβατικός ανατοκισμός από εμπορικά και για τους δύο χρέη, ή να αξιώσει από άλλον έμπορο με αγωγή τόκους τόκων (δικαστικός ανατοκισμός) εφ' όσον οι τόκοι και στις δύο περιπτώσεις προέρχονται από εξάμηνη τουλάχιστον διάρκεια της κύριας απαίτησης.

Η περίπτωση αυτή αποτελεί εξαίρεση στον κανόνα του άρθρου 296 Α.Κ. ο οποίος ορίζει ότι ο τόκος μπορεί να συμφωνηθεί ή να ζητηθεί με αγωγή μόνο για τόκους που οφείλονται για ένα τουλάχιστον έτος.

II. ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

α. Ο έμπορος για τις εμπορικές του υποθέσεις έχει ειδική εμπορική κατοικία που βρίσκεται στον τόπο όπου ασκεί την εμπορική του δραστηριότητα ενάγει και ενάγεται

β. Υπόκεινται σε προσωπική κράτηση για χρέη εμπορικά, εφ' όσον υπάρχει τελεσίδικη απόφαση κατά εμπόρου άνδρα ή γυναίκας ηλικίας 18-65 ετών και μη κληρικού. Η προσωποκράτηση δεν

μπορεί να υπερβεί το έτος και η οφειλή πρέπει να αφορά αξίωση τουλάχιστον 30.000 δρχ.

III. Επαγγελματικές συνέπειες

α. Ο έμπορος υποχρεούται να τηρεί ορισμένα εμπορικά βιβλία. Με τα βιβλία αυτά μπορεί να αποδείξει έναντι άλλου εμπόρου τόσο την ύπαρξη της απαίτησής του, όσο και το ποσό της απαίτησής του. Ενώ έναντι μη εμπόρου μπορεί να αποδείξει μόνο το ποσό της απαίτησής του, όχι όμως και την ύπαρξή της.

β. Ο έμπορος είναι υποχρεωτικά μέλος του εμπορικού και βιομηχανικού επιμελητηρίου της περιφέρειας του από το νόμο και έχει το δικαίωμα να γίνει μέλος ορισμένων ειδικών επιμελητηρίων, όπως του βιοτεχνικού, ναυτικού κτλ.

γ. Έχει ιδιαίτερη εμπορική επωνυμία, την οποία χρησιμοποιεί στις εμπορικές του συναλλαγές.

δ. Κάθε έμπορος φυσικό ή νομικό πρόσωπο, είναι υποχρεωμένος μέσα σε 2 μήνες από την έναρξη των εργασιών του να κάνει αναγγελία στο εμπορικό και βιομηχανικό επιμελητήριο της περιφέρειάς του, την έναρξη της εμπορίας του. Βάσει της αναγγελίας αυτής το επιμελητήριο εγγράφει την επωνυμία του εμπόρου στο πρωτόκολλο εμπορικών και βιομηχανικών επωνυμιών.

IV. Φορολογικές συνέπειες

α. Κάθε σύμβαση μεταξύ εμπόρων που έχει σχέση με την εμπορία τους υπόκεινται σε τέλος χαρτοσήμου 1% που προσυξάνεται κατά 20% ανεξάρτητα από το εάν το έγγραφο το σχετικό με τη σύμβαση αυτή μνημονεύεται στον κώδικα «περί τελών χαρτοσήμου».

β. Υπόκειται σε ιδιαίτερη κατηγορία φορολογίας εισοδήματος την Δ «από εμπορικές και βιομηχανικές επιχειρήσεις».

γ. Είναι υποχρεωμένος να τηρεί και ορισμένα άλλα βιβλία που καθορίζονται από τον κώδικα φορολογικών στοιχείων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

Απώλεια της εμπορικής ιδιότητας

Η απώλεια της εμπορικής ιδιότητας επέρχεται κατά τρόπο αντίστοιχο προς τον τρόπο με τον οποίο αποκτήθηκε. Θα γίνει επομένως διάκριση μεταξύ ουσιαστικού και τυπικού συστήματος.

Ως προς το ουσιαστικό σύστημα υπάρχει η παρακάτω διαφορά από την κτίση της εμπορικής ιδιότητας. Ενώ βάση του συστήματος αυτού η ιδιότητα δεν αποκτάται από το νόμο αντίθετα υπάρχουν περιπτώσεις όπου βάση του ουσιαστικού συστήματος η εμπορική ιδιότητα χάνεται από το νόμο και θα αναφερθούν παρακάτω ως λόγοι γενικοί.

Κατά το τυπικό σύστημα η εμπορική ιδιότητα χάνεται αμέσως από το νόμο.

1. Απώλεια κατά το ουσιαστικό σύστημα

Κατά το ουσιαστικό σύστημα ο κύριος λόγος που επιφέρει την απώλεια της εμπορικής ιδιότητας είναι η παύση της άσκησης του εμπορικού επαγγέλματος. Υπάρχει τότε η παραίτηση από την εμπορία. Βέβαια η άτυπη αυτή απώλεια της εμπορικής ιδιότητας παρουσιάζει το μειονέκτημα ότι δεν υπάρχει βεβαιότητα στις συναλλαγές ως προς το αν τις έπαυσε να είναι έμπορος. Η παύση

της εμπορίας είναι δυνατόν να γίνεται βαθμιαία. Μέχρι να ολοκληρωθεί η εκκαθάριση της επιχειρήσεως του ο έμπορος διατηρεί την ιδιότητά του. Το φυσικό πρόσωπο μπορεί ανά πάσα στιγμή να συνεχίσει την εμπορική του δραστηριότητα εάν όμως την έχει αποβάλει και εκ νέου αρχίσει τότε υφίσταται νέα πλέον εμπορία.

Πρέπει να διακρίνουμε την παύση της εμπορίας από την μεταβολή του κλάδου της. Αν ο έμπορος μεταβάλει τον εμπορικό του κλάδο η εμπορική ιδιότητα διατηρείται ανεπηρέαστη.

II. Απώλεια κατά το τυπικό σύστημα

Κατά το τυπικό σύστημα προκειμένου περί των αυτονόμων εταιρειών των εταιρειών Περιορισμένης ευθύνης και των συνεταιρισμών η εμπορική ιδιότητα χάνεται με τη λύση τους και την εκκαθάριση της περιουσίας τους. Προκειμένου περί των χρηματιστών και των μεσιτών του χρηματιστηρίου αξιών η απώλεια της εμπορικής ιδιότητας επέρχεται με την δημοσίευση της διοικητικής πράξης περί της απόλυσής τους ή της αποδοχής της παραίτησης τους. Η ύπαρξη λόγων απολύσεώς τους και η πτώχευση δεν επιφέρει αμέσως απώλεια της εμπορικής ιδιότητας χρειάζεται να γίνουν και οι τυπικές διαδικασίες (*contrarius actus*).

III. Απώλεια οφειλόμενη σε λόγους γενικούς

Ο έμπορος παύει πλέον να έχει την εμπορική ιδιότητα όταν ανακύβουν μελλοντικά λόγοι ανικανότητας κτίσης της ιδιότητας του εμπόρου. Η απώλεια αυτή επέρχεται από το νόμο αδιάφορα από τον τρόπο που αποκτήθηκε:

α. Η πτώχευση του εμπόρου

Από τη στιγμή της κήρυξης σε πτώχευση και μέχρι την αποκατάσταση του ο έμπορος στερείται της ικανότητας να ασκεί το εμπορικό επάγγελμα και χάνει την μέχρι της πτώχευσης υπάρχουσα εμπορική του ιδιότητα.

β. Ο θάνατος του εμπόρου

Εάν η εμπορική του επιχείρηση συνεχίζει να λειτουργεί με τους κληρονόμους του δεν σημαίνει ότι συνεχίζει η ύπαρξη της εμπορικής ιδιότητας. Απλώς παύει να υπάρχει αυτή στο πρόσωπο του εμπόρου που επίσης έπαγε να υπάρχει και αποκτάται από την αρχή στο πρόσωπο του ή των κληρονόμων του που συνεχίζουν την επιχείρηση.

γ. Η νόμιμη ή δικαστική απαγόρευση του εμπόρου

Η νόμιμη ή δικαστική απαγόρευση του εμπόρου τον πλήττει με δικαιοπρακτική ανικανότητα, του στερεί την ικανότητα να είναι έμπορος.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

I. Επιχειρήσεις χερσαίου εμπορίου

Η επιχείρηση χειροτεχνίας

Θεωρία και νομολογία δέχονται ότι στην έννοια της επιχειρήσεως χειροτεχνίας υπάγονται:

- τα καθαριστήρια και πλυντήρια ξένων ενδυμάτων
- τα σιδερωτήρια ξένων ενδυμάτων
- τα βαφεία
- τα ραφεία
- τα συνεργεία επισκευής ή καθαρισμού αυτοκινήτων
- τα γκαράζ αυτοκινήτων
- οι αλευρόμυλοι που αλέθουν ξένο σιτάρι
- η συσκευασία και δεματοποίηση
- τα ελαιοτριβεία και ελαιουργεία
- τα αλωνιστικά συγκροτήματα
- η αγορά δερμάτων και κατασκευή με αυτά παπουτσιών

- ο πτηνοτρόφος
- ο αρτοποιός
- ο φαρμακοποιός
- ο παραγωγός μεταξόσπορου
- εξόρυξη λίθων, ασβεστοποίησης κλπ.
- Η εκμετάλλευση λατομείων και η μετατόπιση της πέτρας σε χαλίκια και άμμο.
- ο μεγαλοκτηνοτρόφος
- ο εκδότης εφημερίδας
- Η εκτύπωση βιβλίων και εντύπων σε μηχάνημα (πιεστήριο)
- ο ιατρός που διατηρεί κλινική
- ο ιατρός που συνιστά εταιρεία με επιχειρηματία
- ο οδοντίατρος (δεν είναι έμπορος)
- ο εργολάβος οικοδομών
- ο εργολάβος κατεδαφίσεων και ανέγερσης οικοδομών
- ο εργολάβος κατασκευής δημοσίων τεχνικών έργων (δρόμου, γέφυρας)

- ο εκμεταλλευτής ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων
- ο βιομήχανος
- ο μικροβιοτέχνης
- ο επισκευαστής ξένων επίπλων
- ο ξενοδόχος
- ο ενοικιαστής φόρων (εκληπτορία)
- Η καλλιέργεια σε μεγάλη έκταση λουλουδιών
- Η αγορά και η με κέρδος μεταπώληση φρούτων
- Η κατασκευή δημοσίου έργου
- ο εργολάβος κατασκευής, οικοδομών, γεφυρών, εγγειοβελτιωτικών έργων κλπ.
- Η κατασκευή οικοδομών
- ο γεωργός
- Η εκμετάλλευση λατομείου μαρμάρου
- Ο ιδιοκτήτης ιαματικής πηγής
- ο βιομήχανος

- Η αγορά νεοσσών για διατροφή και στη συνέχεια η πώληση τους με τα αυγά που παράγουν.
- Η χρησιμοποίηση χορτοδετικής μηχανής για το μπαλάρισμα χόρτου
- Η αγορά, επεξεργασία και πώληση πλαστικών ειδών
- Η κατασκευή ειδών υγιεινής «νικελοχρωμέ»
- Αυτός που εξορύσσει λίθους από το λατομείο του και τις μετατρέπει σε ασβέστη με τη χρήση μηχανών και εργατών
- Είναι έμπορος αυτός που διατηρεί επιχείρηση βιοτεχνίας ετοιμών ενδυμάτων
- Αυτός που εκμεταλλεύεται ξενοδοχείο και επιπρόσθετα κερδοσκοπεί στην εργασία των εργαζομένων σ' αυτό εργατουπαλλήλων
- Η ομόρρυθμη εταιρεία που έχει σαν αντικείμενο την κατασκευή αλλά και αγορά προς μεταπώληση επίπλων τα οποία πωλεί σε τρίτους με σκοπό τον πορισμό κέρδους είναι εμπορική
- Είναι εμπορική πράξη η ανέγερση από επιχείρηση κατά το σύστημα της αντιπαροχής πολυώροφων οικοδομών σε οικόπεδα τρίτων και η πώληση των διαιρετών χώρων που

περιέχονται στην επιχείρηση σε τρίτους με κέρδος, χρησιμοποιώντας εργατοτεχνικό προσωπικό και σχετικά μηχανήματα

- Εμπορική είναι η ομόρρυθμη εταιρεία, καθώς και ο ομόρρυθμος εταίρος της που ασχολείται με την επεξεργασία και εμπορία σιδήρου.
- Είναι έμπορος αυτός που ασχολείται κατά σύνηδες επάγγελμα με την εκμετάλλευση φορτηγού αυτοκινήτου
- Είναι έμπορος ο ασχολούμενος με την κατασκευή και πώληση με κέρδος σε τρίτους ενδυμάτων και η διατήρηση για το σκοπό αυτό βιοτεχνίας.
- Είναι έμπορος ο ασχολούμενος με την αγορά και μεταπώληση με κέρδος σε τρίτους ειδών θέρμανσης και κλιματισμού.
- Είναι έμπορος ο ασχολούμενος με την αγορά και μεταπώληση με κέρδος ποτών
- Είναι έμπορος ο ασχολούμενος με την μεταπώληση υγρών καυσίμων και τη διατήρηση για το σκοπό αυτό πρατηρίου καυσίμων και ορυκτελαίων
- Είναι έμπορος ο ασχολούμενος με την αγορά προς μεταπώληση αλουμινίου

- Είναι έμπορος ο ασχολούμενος με την επιχείρηση καθαριστηρίου-πλυντηρίου ταπήτων και οικοδομών.
- Είναι εμπορική ομόρρυθμη εταιρεία εφόσον έχει ως αντικείμενο τη δραστηριότητα της εισαγωγής και εξαγωγής και γενικά την εμπορία ιχθύων και άλλων συναφών ειδών
- Είναι εμπορική ετερόρρυθμη εταιρεία εφόσον συνήθως ασχολείται με λιθογραφικές εργασίες και διατηρεί γι' αυτό το σκοπό λιθογραφείο αποβλέποντας στην αποκόμιση κέρδους από την αξία των υλικών που χρησιμοποιούσε για τις εργασίες της.

Πιο αναλυτικά περί του:

- Φαρμακοποιού. Γίνεται δεκτό ότι ο φαρμακοποιός ενεργεί εμπορικές πράξεις γιατί προέχει ο εμπορικός χαρακτήρας λόγω του ότι προβαίνει στην αγορά φαρμάκων προς μεταπώληση αυτούσιων ή κατόπιν επεξεργασίας
- Ιατρού που διατηρεί κλινική. Η υπο ιατρού διατήρηση μεγάλης κλινικής στην οποία έχουν προσληφθεί και άλλοι ιατροί και στην οποία συντηρείται μεγάλος αριθμός κλινών, συνιστά πράξη εμπορική. Επίσης ο ιατρός που αγοράζει φάρμακα και τα μεταπωλεί στους πελάτες του που έρχονται να τον συμβουλευθούν ή έχει προσαρτημένη στο ιατρείο του μικρή

κλινική, δέχεται εσωτερικούς ασθενείς προς τους οποίους παρέχει και τροφή δεν θεωρείται ότι ενεργεί εμπορική πράξη έστω και αν από τη μεταπώληση των φαρμάκων και τροφίμων αποκομίζει κέρδος.

Η νομολογία δέχθηκε ότι ο νευρολόγος-ψυχίατρος που διατηρεί κλινική δεν απασχολεί όμως επιστημονικό προσωπικό, ο δε επιστημονικός και εργαστηριακός εξοπλισμός της κλινικής είναι περιορισμένος δεν επιχειρεί εμπορική πράξη. Στην περίπτωση όμως που ο γιατρός πωλεί τα φάρμακα σε πλατύ κύκλο καταναλωτών ή η κλινική του είναι οργανωμένη κατά τρόπο ώστε να δέχεται μεγάλο αριθμό ασθενών και χρησιμοποιεί ευάριθμο επιστημονικό και βοηθητικό προσωπικό επ' αμοιβή θα πρέπει να θεωρηθεί ότι ασκεί εμπορική πράξη.

• Δασκάλου ιδιοκτήτη διδακτηρίου ο οποίος δέχεται εσωτερικούς μαθητές τους οποίους διδάσκει αυτοπροσώπως, παρέχων σ' αυτούς τροφή και ύπνο δεν θεωρείται ότι ενεργεί εμπορική πράξη και αποκομίζει κέρδος και τούτο γιατί προέχει η παροχή υπηρεσιών ελεύθερου επαγγέλματος. Όταν όμως η δραστηριότητά αυτή του δασκάλου υπερβαίνει τα όρια απλής παρεπόμενης εργασίας και έχει τα στοιχεία της επιχειρηματικής εκμετάλλευσης, κανένας λόγος να εξαιρεθούν της εμπορικότητας. Εάν δηλαδή ο δάσκαλος χρησιμοποιεί ευάριθμο προσωπικό διδακτικό και μη και δέχεται εσωτερικούς μαθητές σε μεγάλη κλίμακα τότε η δραστηριότητα του

χαρακτηρίζεται εμπορική διότι προέχει η εμπορική - επαγγελματική προσπάθεια έναντι της μορφωτικής.

- Περιπτώσεις εμπορικότητας της γεωργικής παραγωγής.

Είναι έμπορος ο γεωργός

α) που συντηρεί βουστάσιο όπου εκτρέφει αγελάδες με σκοπό να πουλήσει το γάλα και τα μοσχάρια τους

β) που διατηρεί πτηνοτροφείο με εγκαταστάσεις και προσωπικό όπου διατρέφει πουλερικά με σκοπό να πουλήσει τα ίδια και τα αυγά τους

γ) που εκμεταλλεύεται αλιευτικό συγκρότημα (γρι-γρι). Προς την γεωργική παραγωγή εξομοιώνεται και η αλιεία και μάλιστα τόσο όταν περιλαμβάνει απλά την αγορά ιχθύων στη θάλασσα, σε λίμνη ή σε ποταμό όσο και όταν συνίσταται στη διατήρηση ιχθυοτροφείου. Και κατ' άλλη διατύπωση η συλλογή από απλό γαρά και πώληση γαριών αποτελεί εμπορική πράξη. Έτσι αυτός που εκμεταλλεύεται αλιευτικό συγκρότημα (γρι-γρι) ασκεί επιχείρηση και του δίνει την ιδιότητα του εμπόρου, επίσης:

δ) είναι έμπορος ο ανθοκαλλιεργητής μεγάλων ποσοτήτων

ε) είναι έμπορος ο παραγωγός όταν στο ελαιοτριβείο του εκθλίβει εκτός από τις δικές του ελιές και ελιές τρίτων ή όταν

αγοράζει ελιές τρίτων και τις εκθλίβει μαζί με τις δικές του και στην συνέχεια πωλεί το λάδι

στ) είναι έμπορος αυτός που αγοράζει ξύλα για υλοτομία και μεταπώληση.

Με τη γεωργική παραγωγή εξομοιώνεται πάντα η δασική, κτηνοτροφική, μελισσοκομική και ιχθυοτροφική παραγωγή. Όταν όμως η γεωργική και κάθε άλλη ανάλογη παραγωγή ασκείται σε μικρή έκταση δεν ασκείται εμπορική δραστηριότητα όπως:

- Αυτός που εκτρέφει ζώα. Ακόμα και όταν αγοράζει τα ίδια και την τροφή τους και πουλάει τα προϊόντα τους.
- Αυτός που αγοράζει τα προϊόντα του κτήματός του αφού τα επεξεργαστεί πχ. αφού μετατρέψει το σιτάρι σε αλεύρι, τα σταφύλια σε κρασί κλπ.

Ακόμη δεν θεωρείται εμπορική πράξη

- Η πώληση από τον παραγωγό

α) της φράουλας

β) των προϊόντων του κτήματός του

γ) Η πώληση μελιού

δ) Ο ιδιοκτήτης είκοσι περίπου γαλακτοφόρων αγελάδων τις οποίες εκτρέφει και γενικά τις περιποιείται αυτοπροσώπως και δια

υπηρετών και συντηρεί προς παραγωγή γάλακτος το οποίο πωλεί αυτούσιο χωρίς να το μεταποιεί δεν είναι έμπορος.

Μικρέμποροι

Οι μικρέμποροι δεν κηρύσσονται σε πτώχευση. Τέτοιοι είναι:

- Αυτός που διατηρεί μικρό μαγαζί επισκευής παπουτσιών
- Ο υπαίθριος μικροπωλητής και πλανόδιος μεταπράτης
- Ο πλανόδιος οπωροπωλητής
- Ο μικρός περιπτεριούχος
- Αυτός που αγοράζει και μεταπωλεί περιφερόμενος από χωριό σε χωριό σε διάφορα πανηγύρια μικρές ποσότητες από γυναικείες παντόφλες και πρόχειρα είδη προίκας τα οποία με τις ίδιες δυνάμεις του μεταφέρει και πουλάει διαθέτων προς αυτό μικρό κεφάλαιο.
- Ο πλανόδιος τεχνίτης και επιδιορθωτής οικιακών συσκευών
- Ο γυρολόγος και οι υπαίθριοι πωλητές
- Αυτός που αγοράζει σε μικρές ποσότητες λαχεία, φιστίκια και άλλα γιλικά είδη τα οποία μεταφέρει επί των ώμων τόσο μέσα στη πόλη όσο και στην περιφέρεια όπου τελούνται εορταστικά πανηγύρια

- Αυτός που ασχολείται προσωπικά με την κατασκευή κουβερτών τα οποία είναι στην ουσία αμοιβή της προσωπικής εργασίας
- Ο κατ' επάγγελμα μηχανοτεχνίτης που αναλαμβάνει μικροεγκαταστάσεις ή επισκευές σε πρατήρια υγρών καυσίμων
- Ο μικροβιοτέχνης εφόσον εργάζεται αυτοπροσώπως έστω και αν βοηθείται από συντεχνίτες, μαθητευομένους ή μέλη της οικογένειάς του
- Ο υιλικοπωλητής
- Ο πλανόδιος οπωροπωλητής
- Ο υπαίθριος πωλητής
- Ο μικροβιοτέχνης
- Ο επιδιορθωτής της καθημερινής ζωής όπως ο ηλεκτρολόγος, ο μαραγκός, ο υδραυλικός ο επιδιορθωτής υποδημάτων.
- Ο μικρομεταφορέας

Ο χαρακτηρισμός αυτού που ενεργεί εμπορικές πράξεις ως εμπόρου ή μικρεμπόρου γίνεται αναλόγως της σπουδαιότητας της εμπορικής εγκατάστασης του προσώπου που ενεργεί κατά συνήδες επάγγελμα εμπορικές πράξεις. Στην περίπτωση αυτή η έκταση της εμπορίας είναι μία έννοια ποσοτική που καλείται να

θεμελιώσει μία ποιοτική διάκριση να ξεχωρίσει το πρόσωπο που είναι έμπορος από εκείνο που δεν είναι. Παρόλο που στη νομοθεσία μας δεν γίνεται τέτοια διάκριση αφού λείπουν οι αντίστοιχες διατάξεις που υπάρχουν στις νομοθεσίες άλλων χωρών εν τούτοις από την επιστήμη και τη νομολογία γίνεται δεκτό ότι οι μικρέμποροι δεν είναι σκόπιμο και σωστό να υποβάλλονται στις υποχρεώσεις του εμπόρου όπως η τήρηση εμπορικών βιβλίων και ορισμένες αυστηρές συνέπειες της εμπορικής ιδιότητας όπως η προσωπική κράτηση και η πτώχευση.

Η εκδοτική δραστηριότητα

- Η έκδοση εφημερίδας ή περιοδικού με οικονομικό σκοπό.

Η δραστηριότητα αυτή είναι εμπορική γιατί το περιεχόμενό της έχει από τη μία την απόκτηση ειδήσεων και την πνευματική παραγωγή άλλων με αντάλλαγμα και από την άλλη την εκτύπωσή τους σε φύλλα και την διάθεσή του στο κοινό, επίσης με αντάλλαγμα.

- Η έκδοση εφημερίδας ή περιοδικού με επιστημονικό και ιδεολογικό χαρακτήρα.

Όταν τη δραστηριότητα την ασκεί πρόσωπο που επιδιώκει ιδεολογικούς (πολιτικούς, δημοσκευτικούς) ή επιστημονικούς σκοπούς δεν είναι εμπορική.

- Η εκδοτική επιχείρηση

Παρόλο που ο νόμος σιωπά αναγνωρίζεται εθιμικώς ο εμπορικός χαρακτήρας της εκδοτικής επιχείρησης καθόσον συγκεντρώνει τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της εμπορικότητας.

- Η πνευματική παραγωγή

Ο συγγραφέας που εκδίδει και πουλάει τα βιβλία του δεν εκτελεί εμπορική πράξη. Ομοίως ο μουσικός που εκδίδει τη μουσική του ή πουλάει τα δικαιώματά του πάνω σ' αυτή δεν ενεργεί εμπορική πράξη.

Τα ίδια ισχύουν και για το ζωγράφο, τον γλύπτη και άλλους διότι όταν πουλάνε τα έργα τους δεν ενεργούν εμπορική πράξη όπως δεν είναι εμπορική πράξη η αγορά των υλικών που απαιτούνται για την κατασκευή των έργων τους.

Χερσαία Ασφάλιση

Ο ασφαλιστής είναι έμπορος δεδομένου ότι η χερσαία ασφάλιση ασκείται κατά το νόμο από ανώνυμη εταιρεία που είναι πάντοτε εμπορική. Ο ασφαλιστής επομένως είναι έμπορος και η σύμβαση ασφαλίσεως εμπορική.

Επιχείρηση Δημοσίων Θεαμάτων

Κατά τη διδασκαλία επιχείρηση δημοσίων θεαμάτων είναι η με κέρδος οργάνωση παντός είδους δημοσίων θεαμάτων. Η έννοια αυτή των δημοσίων θεαμάτων ερμηνεύεται ευρύτατα και περιλαμβάνει τα θέατρα και τους κινηματογράφους, χορούς, συναυλίες, διαλέξεις, αγώνες, ιπποδρομίες, αυτοκινητοδρομιών, εκθέσεις ζώων, επιχειρήσεις «λούνα παρκ» εκθέσεις και κάθε άλλη γυχαγωγία η οποία εκτελείται εντός κλειστών ή ανοικτών χώρων. Αρκεί το γεγονός ότι ο επιχειρηματίας κερδοσκοπεί επί της εργασίας των ηθοποιών, μουσικών, αθλητών κλπ.

Επίσης οι ραδιοτηλεοπτικές κινηματογραφικές θεατρικές και αθλητικές επιχειρήσεις είναι εμπορικές. Πολύ περισσότερο αν οι επιχειρήσεις λειτουργούν υπό τη μορφή ανώνυμων εταιρειών. Επίσης εάν ο συγγραφέας οργανώνει θίασο και προβαίνει σε παραστάσεις των έργων του υπάρχει επιχείρηση δημοσίων θεαμάτων, διότι αυτός κερδοσκοπεί επί της εργασίας των λοιπών προσώπων τα οποία χρησιμοποιεί.

Τραπεζικές Εργασίες

Οι εργασίες των δημοσίων τραπεζών

Εκτός από τις κοινές τραπεζικές εργασίες ο νόμος κηρύσσει σαν εμπορικές όλες τις εργασίες των δημοσίων τραπεζών. Κατά

την κρατούσα γνώμη δημόσιες τράπεζες είναι εκείνες που συνιστώνται με άδεια της διοίκησης και λειτουργούν κάτω από την άμεση εποπτεία και τον ειδικό έλεγχό της.

Τα αξιόγραφα

Δεν είναι έμπορος δηλαδή δεν αποκτά την ιδιότητα του εμπόρου το πρόσωπο που συστηματικά αναλαμβάνει υποχρεώσεις από συναλλαγματική όπως και από γραμμάτιο σε διαταγή και από επιταγή. Εκτός αν αυτός ασκεί άλλες αντικειμενικά εμπορικές πράξεις.

Ο κατ' επιχείρηση πράκτορας

Στην επιχείρηση πρακτορείας υπάγονται

- Τα πρακτορεία εφημερίδων
- Τα πρακτορεία δημοσιογραφικών ειδήσεων
- Τα πρακτορεία ταξιδίων
- Οι τηλεπικοινωνίες
- Οι διαφημιστικές επιχειρήσεις
- Τα γραφεία εκτελωνισμού
- Τα ταξιδιωτικά και τουριστικά γραφεία

- Τα γραφεία δακτυλογραφίσεων
- Τα γραφεία ευρέσεως εργασίας
- Οι επιχειρήσεις που αναλαμβάνουν εργολαβίες καθαριότητας
- Τα πρακτορεία κυκλοφορίας εφημερίδων και άλλων εντύπων
- Τα πρακτορεία ταξιδίων και μεταναστεύσεων
- Τα πρακτορεία αεροπλοϊκών γραμμών και πλοίων
- Τα πρακτορεία συνάψεως, γάμων «συνοικεσίων»
- Οι θεατρικοί πράκτορες
- Τα γραφεία παροχής εμπιστευτικών ή άλλων πληροφοριών
- Τα γραφεία αναλήψεως εκκαθαρίσεως κληρονομιών
- Τα γραφεία μεταφράσεων
- Τα γραφεία διαχείρισης ακινήτων και επιμέλειας ξένων καταθέσεων
- Τα γραφεία αγορών ακινήτων και διαχείρισης αυτών
- Τα πρακτορεία αεροπορικής εταιρείας
- Το πρακτορείο ταξιδίων
- Η δραστηριότητα που αναπτύσσει ο εκτελωνιστής

- Η ανάθεση με αμοιβή σε τρίτο πώλησης ή διαμεσολάβησης στην πώληση προϊόντων επιχείρησης
- Τα γραφεία εμπορικών πληροφοριών
- Η μέριμνα για την εγγραφή συνδρομητών εφημερίδων και περιοδικών
- Η οργάνωση τελετών και κηδειών
- Η σύμβαση με την οποία αναθέτουν στο διαφημιστή το σχεδιασμό και την εκτέλεση του διαφημιστικού προγράμματος για την προβολή ενός προϊόντος
- Φροντιστήρια ξένων γλωσσών

Πιο αναλυτικά η επιχείρηση πρακτορείας έχει ευρύτατο το πεδίο εφαρμογής. Ποικίλης φύσεως ενέργειες και πράξεις περιλαμβάνονται στην έννοια αυτή έτσι ώστε να είναι δύσκολος ο εννοιολογικός προσδιορισμός της. Πραγματικά από μεγάλη μερίδα επιστημών γίνεται δεκτό ότι η πρακτορεία ανήκει στις υπό στενότερη έννοια μεσολαβητικές δραστηριότητες οι οποίες κατά ένα γενικό τρόπο συνίστανται στην με αντάλλαγμα παροχή πάσης φύσεως μεσολαβητικές εξυπηρετήσεις προς το κοινό. Προκειμένου περί πρακτορείας ο νόμος απαιτεί την ύπαρξη «επιχείρησης» και τονίζεται ιδιαίτερα ότι βασικά χαρακτηριστικά της επιχείρησης

είναι ότι οι υπηρεσίες προσφέρονται στο κοινό και έχουν ιδιωτικό χαρακτήρα.

Επιχείρηση προμήθειας

Η επιχείρηση προμήθειας είναι σύμβαση στην οποία ένα πρόσωπο, ο προμηθευτής προτίθεται να προμηθεύει σε άλλο πρόσωπο εφ' άπαξ ή κατά περιόδους ορισμένα αγαθά που μπορεί να είναι πράγματα είτε υπηρεσίες τα οποία ο προμηθευτής είναι διατεθειμένος να αποκτήσει εκ των υστέρων.

Εμπορική αντιπροσωπεία

Πάνω στο θέμα της εμπορικής αντιπροσωπείας έχουν διατυπωθεί οι ακόλουθες σκέυεις:

α) Κατά την άποψη που επικρατεί στη θεωρία και τη νομολογία επιχείρηση πρακτορίας είναι εμπορική και ο εμπορικός αντιπρόσωπος έμπορος

β) Ο εμπορικός αντιπρόσωπος εισαγωγής - εξαγωγής είναι έμπορος εκ του νομού

γ) Ο ίδιω ονόματι ενεργών εμπορικός αντιπρόσωπος είναι έμπορος, δεν αμφισβητείται από κανένα διότι προκύπτει σαφώς από την εφαρμογή του αρ. 90 του εμπορικού κώδικα.

Παραγγελία - Μεσιτεία

1. Επιχείρηση Παραγγελίας

Επιχείρηση παραγγελίας είναι η έναντι αμοιβής ενέργεια εμπορικών πράξεων (αγορά πώληση, μεταφορά, ασφάλιση, έκδοση εγγυητικών επιστολών από τράπεζα κλπ) από ένα πρόσωπο που ονομάζεται παραγγελιοδόχος για λογαριασμό δηλαδή με έξοδα και ωφέλεια κάποιου άλλου προσώπου του παραγγελέα δηλαδή του εργοδότη. Ο παραγγελιοδόχος ενεργεί τις διάφορες πράξεις στο όνομά του αλλά για λογαριασμό του παραγγελέα. Αυτό σημαίνει ότι ο τρίτος από τον οποίο αγόρασε ο παραγγελιοδόχος έχει ως άμεσο υπεύθυνο τον μετ' αυτού συμβαλλόμενο (παραγγελιοδόχο).

2. Μεσιτεία

Μεσιτεία είναι η κατ' επάγγελμα μεσολάβηση ή υπόδειξη ευκαιρίας σε τρίτα πρόσωπα προκειμένου να συναντηθούν και να καταρτίσουν μια δικαιοπραξία. Το πρόσωπο που φέρνει σε επαφή τα τρίτα πρόσωπα λέγεται μεσίτης. Η μεσιτεία σύμφωνα με το νόμο είναι πράξη πάντοτε εμπορική για τον μεσίτη ανεξάρτητα από τον εμπορικό ή μη χαρακτήρα της σύμβασης που πρόκειται να καταρτιστεί (π.χ. μεσιτεία αγοράς, πώλησεως ή μισθώσεως ακινήτων, γάμων κλπ.) Οι κατηγορίες επίσημων μεσιτών ως βοηθητικών προσώπων του εμπορίου είναι πέντε α) μεσίτες του χρηματιστηρίου αξιών β) μεσίτης του χρηματιστηρίου

εμπορευμάτων γ) μεσίτες συμβάσεων ναυλώσεων και ασφαλίσεων δ) μεσίτες εγχώριων προϊόντων και ε) μεσίτες αγοράς ή πωλήσεως καπνού. Μετά το νόμο 3505/28 γίνεται δεκτό ότι η μεσιτεία είναι πάντοτε πράξη εμπορική έστω και αν η μεσολάβηση αποβλέπει στην κατάρτιση δικαιοπραξίας μη εμπορικής π.χ. αγοράς ή μίσθωσης ακινήτων. Η μεσιτεία είναι εμπορική για τον μεσίτη και όταν αφορά σύμβαση ακινήτων όχι όμως και γι' αυτόν που δίνει την εντολή.

Διαφορές μεταξύ εμπορικού αντιπροσώπου παραγγελιοδόχου και μεσίτη

Από τους θεωρητικούς διαχωρίζεται το πεδίο της εμπορικής αντιπροσωπείας από τα πεδία δράσης της παραγγελίας και της μεσιτείας.

Οι διαφορές είναι οι ακόλουθες:

α. Η σχέση μεταξύ παραγγελίας και παραγγελιοδόχου δεν είναι κατά κανόνα συνεχής. Αυτή διακόπτεται μετά την άσκηση της ατομικής καθοριζόμενης πράξης. Απεναντίας ουσιαστικό στοιχείο της απασχόλησης της εμπορικής αντιπροσωπείας είναι η μονιμότητα της απασχόλησης του αντιπροσώπου. Αυτό δεν σημαίνει ότι η διάρκεια της σύμβασης πρέπει να είναι αόριστη. Είναι πιθανό να είναι χρονικά περιορισμένη

β. Ο παραγγελιοδόχος ενεργεί ιδίω ονόματι και δια λογαριασμό άλλου, ενώ ο εμπορικός αντιπρόσωπος ενεργεί ονόματι και για λογαριασμό του αντιπροσωπευόμενου.

γ. Ο μεσίτης φέρνει σε επαφή τα δύο πρόσωπα τα οποία συνάπτουν τη σύμβαση, χωρίς να συνδέεται με αυτά με σχέση συνεργασίας ή εκπροσώπησης. Γι' αυτό δεν συμβάλλεται ούτε ονόματι του ούτε ονόματι άλλου. Η σχέση του δεν είναι συνεχής. Εξαφανίζεται μετά την κατάρτιση της πράξης. Είναι δυνατόν να ενεργήσει και χωρίς εντολή η οποία δεν είναι ουσιώδες στοιχείο της μεσιτείας.

Ο έμπορος ενεργεί δι' εαυτόν

Όπως διδάσκεται η διενέργεια των εμπορικών πράξεων πρέπει να γίνεται με το όνομα και για λογαριασμό εκείνου που τις ενεργεί και κυρίως για ίδιο όφελος.

Γι' αυτό δεν μπορεί να είναι έμποροι οι πάσης φύσεως εκπρόσωποι των εμπορικών εταιρειών, όπως οι διοικητές και διευθυντές των ανωνύμων εταιρειών οι διαχειριστές και μεριδιούχοι εταιρείας περιορισμένης ευθύνης, οι διαχειριστές μη εταίροι ομόρρυθμης εμπορικής εταιρείας, οι ετερόρρυθμοι εταίροι οι εκκαθαριστές. Επίσης το εμπορικό προσωπικό του εμπόρου εφόσον δρα υπό την ιδιότητα του αυτή, δεν είναι νοητό ότι ενεργεί ιδίαν

κερδοσκοπία και συνεπώς δεν αποκτά την εμπορική ιδιότητα από το λόγο αυτό.

Τέλος δεν είναι έμποροι εταίροι, εταιρείας περιορισμένης ευθύνης ή ανώνυμου εταιρείας. Κατά την επικρατούσα άποψη είναι έμποροι οι ομόρρυθμοι εταίροι (Ο.Ε. ή ΕΠΕ).

Νομικά πρόσωπα επιχειρηματικής φύσης (Δημόσιες επιχειρήσεις)

-Κρατικά Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου

Πρόκειται περί των δημοσίων επιχειρήσεων οι οποίες κατ' αρχήν διέπονται από το ιδιωτικό δίκαιο εφόσον η συστατική τους πράξη χαρακτηρίζει ως Ν.Π.Δ.Δ.

Τέτοιες επιχειρήσεις είναι:

- Ο Αυτόνομος Σταφιδικός Οργανισμός (ΑΣΟ)
- Η Ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικής Ανάπτυξης (ΕΤΒΑ)
- Η Εθνική Βιομηχανία Φαρμάκων
- Ο Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος (ΟΤΕ)
- Η Ελληνική Κρατική Εταιρεία Τεχνικών Έργων (ΕΚΕΤΕ)
- Τα Ελληνικά Ταχυδρομεία (ΕΛΤΑ)

- Η Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση (ΕΡΤ)
- Ο Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδος (ΟΣΕ)
- Ο Οργανισμός Οικονομικής Ανασυγκρότησης Επιχειρήσεων (Ο.Ο.Α.Ε.)
- Τα Ηλεκτροκίνητα Λεωφορεία Αθηνών - Πειραιώς (ΗΛΠΑΠ)
- Η Εταιρεία Ύδρευσης και Αποχέτευσης Πρωτεύουσας (ΕΥΔΑΠ)
- Η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος

Οι επιχειρήσεις αυτές ενεργούν εμπορικές πράξεις

Το δημόσιο ιδρύει δημόσιες επιχειρήσεις περιβαλλόμενες συνήθως τον τύπο της Ανώνυμης Εταιρείας.

Η ανώνυμη όμως εταιρεία θεωρείται εκ του νόμου έμπορος. Αυτόματα λοιπόν γεννιέται το ερώτημα αν οι παραπάνω επιχειρήσεις πτωχεύουν.

Μια πρώτη απάντηση που δίνεται είναι η ακόλουθη. Η ανώνυμη εταιρεία είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου γιατί ιδρύεται με σύμβαση. Συνεπώς δεν είναι γνήσιες ανώνυμες εταιρείες οι δημόσιες επιχειρήσεις που ιδρύονται με πολιτειακή πράξη έστω και αν ονομάζονται ανώνυμες εταιρείες. Σ' αυτές μοναδικός μέτοχος είναι συνήθως το κράτος ή Ν.Π.Δ.Δ.

II. Οι εμπορικές πράξεις του θαλασσίου (ναυτικού) εμπορίου

Είναι έμποροι:

- Ο ναυπηγός
- Ο ασφαλιστής θαλάσσιας ασφάλισης
- Ο εκναυλωτής
- Ο πλοιοκτήτης
- Ο εφοπλιστής
- Ο ναυτικός πράκτορας

III. Μικτές Εμπορικές πράξεις

Ο κατ' επιχείρηση μεταφορέας

Η μεταφορά που γίνεται με τη μορφή επιχειρήσεως αποτελεί εμπορική δραστηριότητα όπως

-Η μεταφορά προσώπων και πραγμάτων με αυτοκίνητο που είναι ενταγμένο σε ειδική λεωφορειακή ή μεταγωγική γραμμή

-Η μεταφορά με φορτηγίδα

-Η απλή μίσθωση πλοίου που υπάγεται στις αρχές του εμπορικού δικαίου δεν προσδίδει στον εκμισθωτή την ιδιότητα του

εμπόρου ούτε η ιδιοκτησία επί πλοίου χωρίς την εκμετάλλευση του καθιστά τον ιδιοκτήτη έμπορο.

-Η μεταφορά εμπορευμάτων με φορτηγό αυτοκίνητο

Δεν είναι έμποροι

-Ο οδηγός ταξί

-Ο λεμβούχος

-Ο αμαξηλάτης

-Ο αχθοφόρος

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

*Αναστασιάδης Ηλίας: Ελληνικό Εμπορικό Δίκαιο, Τόμος Ι,
Αθήνα 1949*

*Βούτσας Κ. Γενικό Εμπορικό Δίκαιο, Εκδόσεις
Καραμπερόπουλος 1981*

*Γεωργακόπουλος Λ.Ν. Εγχειρίδιο Εμπορικού Δικαίου, Τόμος Ι,
Αθήνα 1984, Εκδόσεις Αφοί Π. Σάκκουλα*

Δελούκας Εισαγωγικές Έννοιες Εμπορικού Δικαίου 1977

*Καστριώτης Λεων. Ιωάννης. Η πτωχευτική ικανότητα των
φυσικών και νομικών προσώπων ιδιωτικού και
δημοσίου δικαίου, Αθήνα 1995*

*Κιάντου - Παμπούκη Αλίκη. Εγχειρίδιο Εμπορικού Δικαίου,
Εκδόσεις Σακκούλα 1975*

Λουκόπουλος Δ. Ανδρέας Εμπορικό Δίκαιο Τόμος 1, 1980

*Μέντης Γρηγόρης Στοιχεία εμπορικού δικαίου εκδόσεις «Ελλην»
1995*

*Παμπούκης Γ - Κωνσταντίνος Εισηγήσεις Εμπορικού Δικαίου,
Εκδόσεις Σάκκουλα 1991*

Σερελέα Γαρυφαλιά Στοιχεία Εμπορικού Δικαίου, εκδόσεις
Σύγχρονη Εκδοτική Αθήνα, 1993.

Σφακιανός Γ.Κ. Εμπορικό Δίκαιο, Εκδόσεις Interbooks 1994

